

UNIVERZITA KARLOVA
HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Skauting jako volnočasová aktivita pro děti a mládež

Scouting as leisure activity for children and youth

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

PhDr. Hana Dvořáčková

Autor práce:

Kateřina Kubínková

Praha 2017

Poděkování

Ráda bych poděkovala své vedoucí bakalářské práce PhDr. Haně Dvořákové za odborné vedení, cenné rady a ochotu. Dále děkuji své rodině za podporu a trpělivost a všem respondentům, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci „Skauting jako volnočasová aktivita pro děti a mládež“ vypracovala samostatně s použitím níže uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 30. 4. 2017

Kateřina Kubínková

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na skauting jako volnočasovou aktivitu pro děti a mládež a dělí se na dvě části, a to teoretickou a praktickou. Teoretická část popisuje historii skautingu ve světě i v Čechách. Jsou zde popsány a znázorněny skautské ideály a symboly. Okrajově jsou v práci zmíněny i jiné volnočasové organizace a funkce volného času. Samostatnou kapitolu tvoří charakteristika cílové věkové skupiny. Cílem praktické části je zjistit vliv skautingu na děti a mládež pomocí dotazníkového šetření. Závěr práce se zaměřuje na výsledky výzkumu, které jsou analyzovány, detailně popsány a pomocí grafů i znázorněny.

Annotation

The bachelor thesis is focused on scouting as a leisure time activity for children and youth, splitting the thesis into on two parts, theoretical and practical. The theoretical part describes the history of scouting in the world same as in the Czech Republic and there are shown scouting ideals and symbols. In this bachelor thesis are marginally mentioned other leisure activities and uses of free time. The chapter itself is formed by characteristics of a specific target age group. The purpose of the practical part is to find out and describe the influence of scouting on children and youth using a questionnaire. The conclusion is focused on the results of the research, which are analysed, described in detail and shown by the graphs.

Klíčová slova

Skauting, volný čas, děti a mládež, historie skautingu, Robert Baden Powell, Antonín Benjamin Svojsík, skautská symbolika.

Keywords

Scouting, leisure time, children and youth, history of scouting, Robert Baden Powell, Antonín Benjamin Svojsík, scouts symbolism.

Obsah

Seznam zkratk	7
Úvod.....	8
1 Charakteristika období dítěte školního věku a adolescence	9
1.1 Charakteristika dítěte školního věku	9
1.1.1 Mladší školní věk	9
1.1.2 Střední školní věk.....	9
1.1.3 Starší školní věk – Pubescence.....	10
1.2 Charakteristika období adolescence	11
2 Volný čas	12
2.1 Organizace volného času	12
2.2 Funkce výchovy ve volném čase	14
3 Skauting	16
3.1 Historie světového skautingu.....	16
3.1.1 Ernest Thomspon Seton (1860 – 1946).....	16
3.1.2 Robert Baden Powell (1857-1941).....	17
4 Historie českého skautingu	19
4.1 Antonín Benjamin Svojsík (1876 – 1938).....	19
4.2 Počátky skautingu v Čechách	19
4.3 Skauting po první světové válce	20
4.4 Skauting v období druhé světové války.....	21
4.5 Střet skautingu s komunismem.....	21
4.6 Skauting po roce 1989	23
5 Skautské ideály	24
6 Skautská symbolika	27

7	Skautské vzdělávání	31
8	PRAKTICKÁ ČÁST	34
8.1	Cíl výzkumu	34
8.2	Respondenti	34
8.3	Metodika	34
8.4	Hypotézy	34
8.5	Výsledky výzkumu	35
8.6	Vyhodnocení hypotéz	46
	Závěr	47
	Prameny	49
	Elektronické zdroje	51
	Seznam obrázků	52
	Seznam grafů	53
	Přílohy	54
	Summary	57

Seznam zkratek

aktualiz.	aktualizované
aj.	a jiné
apod.	a podobně
č.	číslo
ČTU	Česká tábornická unie
ČR	Česká republika
dopl.	doplněné
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
např.	například
obr.	obrázek
r.	rok
s.	strana
tj.	to je
upr.	upravené
vyd.	vydání

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma *Skauting jako volnočasová aktivita pro děti a mládež*. Toto téma je mi velmi blízké, jelikož se už od svých šesti let pohybuji ve skautském prostředí, sama jsem si prošla všemi skautskými stádii a absolvovala potřebné vzdělávací kurzy. Nyní působím jako vedoucí oddílu ve Středisku Žatec.

Moderní a uspěchaná doba klade na rodiče velký kariérní nápor, který se odráží ve volném čase stráveném se svými dětmi. Zároveň v dnešní společnosti pozorujeme úpadek morálky a vyšších hodnot, které mají jednoznačný vliv na zvýšený výskyt patologických jevů. Pokud bychom se měli zaměřit na vývojové stádium člověka, tak nejzranitelnějším obdobím je právě rané dětství až do adolescence, protože jedinci v tomto období hledají své já a poznávají realistický svět. Rodičům se tedy nabízí možnost volby volnočasových aktivit, které pomáhají k produktivnímu trávení volného času. Je důležité vybrat organizaci, která bude atraktivní pro děti a zároveň bude splňovat základní výchovné prostředky. Skauting mezi tyto organizace bezpochyby patří.

Tato bakalářská práce se dělí na dvě části, teoretickou a praktickou. Teoretická část se rozděluje na tři hlavní kapitoly. První kapitola obsahuje vývojovou charakteristiku cílové věkové skupiny. Druhá kapitola se zabývá volným časem a organizacemi volného času, kde je stručně popsána jejich činnost. Pojednání o skauting je třetí a nejobsáhlejší kapitolou celé práce. Nejprve je zmíněna historie světového skautingu a vůbec první známky vzniku skautingu, poté popisuje životy představitelů skautingu ve světě. Samostatnou kapitolu tvoří historie českého skautingu, tato kapitola je rozdělena do několika podkapitol dle historických mezníků. Další kapitolou jsou skautské ideály a symbolika, podpořená názornými obrázky, a v závěru teoretické části jsou představeny skautské vzdělávací kurzy pro danou věkovou skupinu. Praktická část je pojata jako kvalitativní výzkum, jehož cílem je zjistit, jaký má skauting vliv na děti a mládež a z jakého důvodu si respondenti vybrali skauting jako volnočasovou aktivitu. Výzkum byl realizován pomocí dotazníkového šetření, jehož cílovou skupinou jsou děti a mládež, členové skautského hnutí. Získaná data jsou interpretována a blíže analyzována v poslední kapitole práce.

1 Charakteristika období dítěte školního věku a adolescence

1.1 Charakteristika dítěte školního věku

Školní věk můžeme také nazvat obdobím školy. Tento věk je specifický tím, že jedinec přechází z rodinného prostředí do školního zařízení, jsou na něho kladeny různé nároky. Jedinec zde získává zkušenosti a vědomosti, socializuje se, a odpoutává se od rodiny jako jediné sociální skupiny. Toto období lze rozdělit do tří fází:

1. Raný neboli mladší školní věk začíná nástupem do školy tj. 6-7 let a končí v 8. - 9. roce, je charakteristický různými vývojovými změnami.
2. Střední školní věk trvá od 8-9 let do 11-12 let je to období, kdy dítě přechází na 2. stupeň a prochází sociálními a biologickými změnami.
3. Starší školní věk navazuje na období středního školního věku, trvá přibližně do 15 let a končí ukončením základní školy. Toto období je označováno jako pubescence. (Vágnerová, 2000)

1.1.1 Mladší školní věk

Dítě v tomto období opouští od své fantasie a začíná myslet realisticky. Chce poznat svět, tak jak doopravdy vypadá. „*Také v jeho hře se projevuje snaha o věrné zpodobení úloh nebo o provedení konstrukcí, jež pokud možno přesně odpovídají skutečné předloze.*“ (Langmeier, Krejčíková, 2006, s. 118) Snaží se být plně aktivní ke všem činnostem, chce ale věci důkladně prozkoumávat, proto jsou na místě praktické dovednosti. (Langmeier, Krejčíková) Matějček (1986) udává, že děti v tomto věku jsou ještě hravé a dokážou se soustředit pouze na jednu věc velmi krátkou dobu cca 10 minut. Je to období sugestibilní. V hrách se mísí chlapci i dívky, vyžadují také velkou trpělivost rodičů i pedagogů.

1.1.2 Střední školní věk

Toto období lze charakterizovat jak klidový stav. Dítě je realistické a plynule se rozvíjí ve všech oblastech a vytváří základy budoucích proměn, zatím jen na úrovni psychické. Má sklon interpretovat vše pozitivně, jeho názory jsou stabilnější a méně ovlivnitelné. Nejvýznamnější potřebou je kontakt s vrstevníky, vrstevníci uspokojují mnohé potřeby:

- a) **Potřeba citové jistoty a bezpečí** – Vrstevníci poskytují dítěti podporu, může s nimi řešit situace, s kterými se stydí jít za dospělým. Tato podpora funguje i negativně, děti ve skupině snáze porušují normy.
- b) **Potřeba učení, rozvoje určitých zkušeností a schopností, zejména v oblasti sociální** – Vztahy s ostatními jsou na stejné úrovni, všichni mají obdobné role, proto je učení snadnější a srozumitelnější. Dobře funguje učení napodobou. Ve skupině se dítě učí lépe komunikovat, spolupracovat a rozvíjí poznávací procesy.
- c) **Potřeba seberealizace** – Vrstevníci se vzájemně motivují k výkonu, ale jiným způsobem než dospělí, jsou hodně soutěživí. Cizí jim není odvaha a sebedůvěra. Na ostatní to může působit, že se „vytahují“.

Dítě preferuje pro hru stejně staré děti, které jsou na podobné vývojové úrovni. Velmi specifickým znakem je potřeba identifikace se skupinou stejného pohlaví, rozdělují se tedy na skupiny dívčí a chlapecké. Chlapecké bývají větší a jejich vztahy jsou rovnoměrné, zatímco dívčí skupiny bývají menší a spíše utvářejí kamarádské dyády¹. (Vágnerová, 2000)

1.1.3 Starší školní věk – Pubescence

Pro období dospívání je typická proměna vlastního těla, mění se citové prožívání, dospívající bývají emočně labilnější. Začínají uvažovat na úrovni logických operací a dovedou hypoteticky přemýšlet o pouhých možnostech. Mnohdy považují své úvahy za výjimečné, bývají hyperkritičtí. Na významu nabývá ideál, ke kterému pubescent vzhlíží. Utváří si také určitou profesní roli a k ní postupně směřuje. Ke změnám dochází v sociální roli, mění se vztah k autoritám a odmítá podřízené role. Vrstevníci mají v tomto období velký vliv, dokonce větší, než dospělí, a stávají se neformálními autoritami. Zpočátku jsou vrstevnické party složeny z jedinců jednoho pohlaví, postupně se party zvětšují a bývají genderově vyrovnané. Z kamarádství vznikají postupně první lásky. Ve skupinách se vzájemně napodobují, většinou skupina napodobuje vůdce party, oblíbenost je závislá na osobnostních vlastnostech. V tomto období je potřeba přátelství velmi silná. (Vágnerová, 2000)

¹Dyáda - Nejmenší sociální skupina

1.2 Charakteristika období adolescence

Období adolescence je fází časového úseku dospívání od 15 do 20 let. Biologicky je ohraničeno pohlavním dozráním a přináší první pohlavní styk. Adolescent dosahuje plnoletosti, což je jeden ze sociálních mezníků dospělosti, a je plně zodpovědný za své jednání. Stabilizují se vztahy s rodiči, vrstevníci jsou zde velmi významní a partnerské vztahy mnohem zralejší. Typická je schopnost používat nové způsoby řešení, které bývají radikální a mnohdy i zbrklé. Dívky dozrávají rychleji jak psychicky, tak i biologicky. Svou identitu naplňují spíše kooperativně. Chlapci jsou více dominantní a svou individuální identitu naplňují soupeřením a výkonem. Adolescenti bývají kritičtí k chování, názorům a stylu života rodičů, odpoutávají se z rodinných vazeb. Také se odpoutávají ze závislosti na vrstevnické skupině. Emoční jistotou je stabilní kamarád, se kterým mají podobné hodnoty a zájmy. (Vágnerová, 2000)

2 Volný čas

„Volený čas je možné chápat jako opak doby nutné práce a povinností a doby nutné k reprodukci sil“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2001 podle Pávkové 2002. s. 13) Je to doba, kdy si můžeme sami vybrat činnosti, které chceme dělat. Tyto činnosti by nám měly přinášet pocit uspokojení. Můžeme zde zahrnout odpočinek, relaxaci, zájmové činnosti aj. (Pávková, 2002)

Cílem společnosti je, aby každý jedinec trávil volný čas produktivním způsobem. Prvním impulsem pro smysluplné trávení volného času mají být tedy rodiče, proto je nutné uzpůsobit trávení volného času věku a mentálnímu vývoji dítěte. Některé děti však tráví volný čas ve veřejných prostranstvích, jako jsou městské parky, ulice apod. bez jakéhokoli účelu a hlavně bez dohledu dospělých. Dnes se dá tento problém velmi dobře eliminovat a to díky spoustě organizací, které umožňují smysluplné trávení volného času.

2.1 Organizace volného času

Organizací, kde je možné trávit produktivní volný čas je velmi mnoho. Ráda bych se zabývala organizacemi, které mají bližší vztah k přírodě.

A-TOM

Asociace turistických oddílů mládeže je organizací zaměřující se především na turistiku a táboření. Spolek úzce spolupracuje s Klubem českých turistů. Dnes má přes 9000 dětí a mládeže. Členové této asociace si říkají „tomíci“, kteří se pravidelně scházejí na schůzkách, pořádají víkendové výpravy nejčastěji po České republice, ale mají za sebou i několik zahraničních výprav. O prázdninách pořádají letní dětské tábory a různé akce pro veřejnost. Vznikají po celé České republice a mají zastoupení v každém kraji. (A-tom ©2017)

Pionýr

V roce 1990 se Pionýrská organizace Socialistického svazu mládeže přejmenovala na Pionýr, a tak vzniklo samostatné demokratické občanské sdružení pro děti a mládež. Zabývá se osvětou, výchovou, vzděláváním a rozvíjením zájmové činnosti u dětí a mládeže. Servisní zázemí a veškerou starost o děti zajišťují zejména dobrovolníci. O víkendech podnikají různé akce a výpravy, přes týden se pravidelně scházejí a o prázdninách pořádají letní tábory.

K roku 2015 sdružoval Pionýr přes 14 000 členů. Samotná organizace má několik ideálů, které se snaží dětem předávat prostřednictvím jejich činnosti. (Pionyr ©2012)

- Překonání
- Pomoc
- Příroda
- Poznání
- Paměť
- Pravda
- Přátelství

Díky těmto ideálům naplňují svůj cíl, kterým je výchova slušného a aktivního člověka. (Výroční zpráva - Pionýr, 2015)

Česká tábornická unie (ČTU)

Sdružuje děti, mládež a dospělé se zájmem o pobyt v přírodě a trampování. Vychází z myšlenek lesní moudrosti² a navazuje na tradice České tábornické unie. První sněm se datuje do roku 1968, v roce 1970 byla nucena ukončit svoji činnost, ale od roku 1990 opět funguje. ČTU zaměřuje svoji činnost na pobyt v přírodě a na její ochranu. Cílem je naučit jedince vnímat přírodu tak, jak byla sama vytvořena a nezasahovat do ní. Dává prostor všem věkovým skupinám a ideálem je vzbudit v člověku lidský přístup. (Tabornici ©2017)

Hnutí Brontosaurus

Uskupení mladých lidí, převážně do 26 let, kteří se zaměřují na ochranu přírody. Jejich náplní je propojit práci a péči o přírodu a památky se zábavnými aktivitami. Každoročně sázejí stromy, opravují kostely, zámky. Spolupracuje s nimi několik tisíc dobrovolníků. Cílem je:

- vychovávat sebe i druhé,
- zajímat se o problémy společnosti,
- dávat si navzájem radost. (Brontosaurus ©2016)

Má více než 1000 členů, kteří jsou hrdí na svoji činnost. Mají za sebou viditelné výsledky. Na každé víkendové výpravě se aspoň 5 hodin věnují prospěšné práci v přírodě

² Lesní moudrost – vychází z myšlenek woodcraftu (zálesácká dovednost)

nebo na památkách. Jejich vizí je svět, kde žijí lidé, kteří nejsou lhostejní ke svému okolí, respektují přírodu a kulturní bohatství, a společně o ně pečují. (Výroční zpráva – Hnutí Brontosaurus, 2015)

Junák – Český skaut

Sdružuje přes 50 tisíc dětí a mládeže a zastoupení má téměř v každém městě. Skauting je výchovně vzdělávací organizace zaměřující se na pobyt v přírodě, vzájemnou spolupráci a kladný vztah k přírodě. Cílem je připravit jedince plnit povinnosti k sobě i bližním. Od toho se také odvíjí zákon, který se každý skaut snaží plnit. Skauting je rozšířen po celém světě. Pro děti pořádá víkendové výpravy, noční výsadky, letní tábory aj. (Skaut ©2017)

2.2 Funkce výchovy ve volném čase

Výchova ve volném čase je specifickou oblastí výchovy. Pávková (2002) rozdělila funkce výchovy na:

- a) výchovně - vzdělávací funkce,
- b) zdravotní funkce,
- c) sociální funkce,
- d) preventivní funkce.

Výchovně - vzdělávací funkce

Na plnění této funkce je kladen velký důraz, spočívá v cílevědomém a záměrném ovlivňování osobnosti. Instrukce se podle svých specifických možností podílejí na kultivaci, usměrňování zájmů, potřeb a morálních vlastnostech dětí a mládeže. Podmínkou úspěšného plnění této funkce je volba pedagogických prostředků dle individuálních zvláštností dítěte. Na základě praktických dovedností, které jim organizace umožňují, jim pomáhají utvářet vlastní názor na život a svět. „*V rámci zájmových skupin probíhá nenásilné sociální učení, účastníci si osvojují vědomosti a dovednosti žádoucích pro život mezi lidmi. Utváří se také vztahy k celoživotnímu vzdělávání jako přirozené součásti lidského života.*“ (Pávková, 2014 s. 14-15)

Zdravotní funkce

K plnění této funkce přispívají volnočasové organizace tím, že pomáhají utvářet zdravý životní styl a usměrňují denní režim. Spočívá to ve střídání činností různého charakteru, tak aby odpovídaly individuálním zvláštnostem podle věku např. zařazovat pohybové aktivity

častěji u dětí školního věku. Zařízení, která zajišťují stravu, dbají na dostatek pitného režimu a vedou děti ke správné životosprávě a hygieně. Ke zdravému duševnímu vývoji přispívá častý pobyt v přírodě, setkávání se s vrstevníky a utváření pohodového klimatu ve skupině. Nezbytně důležité je dodržovat zásady bezpečnosti při jakékoliv činnosti organizace a také hra s hygienicky nezávadnými předměty. (Pávková, 2002)

Sociální funkce

Nejčastěji sociální funkce zajišťuje bezpečnost, dohled dětí ve volném čase, který netráví s rodiči. Součástí je i možnost navazovat vztahy s vrstevníky, s jedinci podobných zájmů, rozvoj sociálních kompetencí a seznamování se s pravidly společenského chování. Volnočasové instituce mají také možnost vyrovnávat nestejně podmínky rodinného prostředí. Všechny děti mají stejné právo na pozornost pedagoga, na využívání hraček, prostoru a vybavení. Tím pomáhají dětem z problematických a méně podnětných rodin. Zejména ve výchovných zařízeních je tato funkce považována za nejvýznamnější, jelikož plní funkci rodinné výchovy. (Pávková, 2002)

Preventivní funkce

Na prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže se v posledních letech klade větší důraz. Spočívá v předcházení negativních jevů, jako je drogová závislost, alkoholismus, šikana, záškoláctví, kriminalita, gamblerství, problémy v oblasti sexuality apod. Prevence je chápána ve třech rovinách.

Primární prevence je určená celé populaci a není konkrétně cílená. Rozumí se jí osvětové besedy, peer programy na školách a také informování společnosti o škodlivosti sociálně patologických jevů a jejich vysvětlení.

Sekundární prevence je cílená na jedince a skupiny, kteří jsou ohroženi sociálně patologickými jevy. Terénní pracovníci vyhledávají děti a mládež, která tráví volný čas neproduktivním způsobem, a nabízejí jim možnosti, jak trávit svůj volný čas. Cílem je zabránit patologickému chování.

Terciární prevence usiluje o léčení a zabránění recidivy u těch, kteří jsou negativními jevy zasaženi. Zaměřuje se na sociální prostředí, příčiny a podmínky vzniku sociálně patologického chování. Cílem je předcházet dalším škodám a zhoršování stavu jedince. (Pávková, 2002)

3 Skauting

„Skauting je dobrovolný, nezávislý a nepolitický spolek, jehož posláním a účelem je podporovat rozvoj osobnosti mladých lidí, jejich duchovních, mravních, intelektuálních, sociálních a tělesných schopností tak, aby byli po celý život připraveni plnit povinnosti k nejvyšší Pravdě a Lásce, sobě samým, bližním, vlasti, celému lidskému společenství a přírodě“. (Stanovy spolku Junák – český skaut, z. s., 2014, s. 1)

3.1 Historie světového skautingu

První myšlenky skautingu se datují do daleké historie. Už v období renesance pocítilo lidstvo lásku k životu a touhu k přírodě. 16., 17., a 18. století je dobou obnovy výchovy a školství, které bylo do této doby opomíjeno. François Rabelais, Jan Ámos Komenský a Jean-Jacques Rousseau se prostřednictvím svých děl zmiňují o skautském myšlení. Vyzdvihují výchovu v přírodě a prosazují moderní výchovu mládeže. Dokonce v díle Informatorium školy mateřské od J. A. Komenského nalezneme i jistou paralelu skautského zákona. (Svojsík, 1912)

Až počátkem 20. století dva praktikové, Američan Ernest Thompson Seton a Angličan Robert Baden Powell, naplnili myšlenky těchto svých předchůdců. Oba nezávisle na sobě vytvořili hnutí mládeže velmi si blízká a vzájemně se doplňující. Hnutí se šířila téměř do celého světa. Vznikl tak skauting. (Lom, Šebek, 1990)

3.1.1 Ernest Thomspon Seton (1860 – 1946)

Narodil se v Anglii, kde žil do svých šesti let, poté se přestěhoval do Kanady a později do USA. Se svými spolužáky si ve svých čtrnácti letech založil družinu Robina Hooda, neboť zálesácká dovednost mu byla blízká už od dětství. Na přání otce studoval malířství, ale zajímal se o přírodovědu. Prakticky si ověřoval teoretické vědomosti z knih a začal konat zoologická a ornitologická pozorování. Začal psát povídky o zvířatech, které si sám ilustroval. Jako spisovatel byl uznán v roce 1894, kdy napsal povídku Lobo. Pokračoval v psaní povídek o zvířatech, později o woodcraftu.

E.T. Seton koupil ve městě Cos Cob farmu s lesem a skalami, utvořil si tam malou indiánskou vesnici. Na víkend pozval chlapce z okolí a připravil pro ně nezapomenutelný indiánský program včetně kanoí, tee pee a stanů. Chlapci byli z víkendu nadšeni, rozhodli se pokračovat, mezi sebou si zvolili vůdce. E. T. Seton pro ně byl autoritou. V roce 1902 založil

hnutí Woodcarft Indians a sepsal příručku Svitek březové kúry, v tomto roce uspořádal také první tábor. Koncem roku 1906 se v Londýně sešel s R. B. Powellem, aby porovnali Setonův koncept výchovy mládeže s Powellovou představou o skautingu. R. B. Powell měl zájem převzít jeho ideály, ale měl jinou představu. Jeho záměrem bylo z chlapců vychovat muže připravené sloužit své vlasti, nikoliv jim za vzor dávat ideálního indiána. Rozhodl se jít vlastní cestou, přesto některé prvky woodcraftu pro skautskou výchovu použil.

Ernest Thompson Seton je známý jako odborný přírodovědecký spisovatel. V českých zemích je považován za „otce woodcraftu“, rovněž společně s R. B. Powellem zůstává nejvýznamnější osobností skautské historie. (Šantora, 2012)

3.1.2 Robert Baden Powell (1857-1941)

Narozen 22. února 1857 v Londýně. Příroda ho lákala už o dětství, ve volném čase pozoroval ptactvo v Hyde Parku, ke kterému dokonce nakreslil mapu. V devatenácti letech složil zkoušky na vojenskou akademii a jako důstojník cestoval do cizích zemí. Ve volných chvílích pozoroval přírodu. Od domorodců se učil, jak se v ní pochybovat a splynout s ní. Věnoval se také dětem, které žili v kasárnách se svými otci, vymýšlel pro ně bohatý program. Upozornil na sebe výraznými schopnostmi vojenského zvěda. Napsal příručku Aids to Scouting pro výcvik průzkumníků a zvědů. Když vypukla válka britských vojáků s Búry, sloužil zrovna na pevnosti Mafeking, musel velet spoustě vojáků, domorodců a dobrovolníků. Dokázal ubránit město i s pevností proti značné přesile. Zřídil uvnitř pevnosti malou jednotku chlapců, kteří roznášeli poštu, zbraně a pomáhali raněným. Díky tomuto činu se stal národním hrdinou a byl povýšen do hodnosti generála. Tehdy se Robert Baden Powell rozhodl, že se v budoucnu bude věnovat práci s mládeží.

V roce 1907 uspořádal experimentální tábor na ostrově Brownsea, aby si ověřil své nápady v praxi. S přáteli a dvaceti chlapci odjeli na týdenní tábor, kde uplatnil řadu základních prvků skautingu. Tábor byl úspěšný a R. B. Powell dokončil svou knihu Scouting for Boys, která popisovala nový směr výchovy chlapců. Při reklamní přednášce knihy v londýnském Birkenheadu 24. ledna 1908 veřejně vyhlásil založení skautského hnutí. Skauting se rozšířil téměř do celého světa a v roce 1911 i do českých zemí.

R. B. Powell se vzdal vojenské kariéry a byl mu udělen královský titul sir. Roku 1912 se oženil s Olave Saint Claire Soames, která se narodila taktéž 22. února. Zahájil první kurz pro výcvik vůdců a sepsal příručky pro vlčata, rovery a vedoucí, svolal národní setkání skautů

a pozval zástupce jiných zemí. Sekání bylo pro další léta nazváno Jamboree a R. B. Powell se stal světovým náčelníkem. Na dalším setkání byl povýšen do vyššího šlechtického stavu a stal lordem. Postupně se začal stahovat ze skautské aktivity a v roce 1937 se zúčastnil posledního Jamboree v Holandsku, kde se jako světový náčelník se skauty rozloučil. Přestěhoval se s rodinou do Keni, kde žil na své farmě v Nyeri. Tam 8. ledna 1941 zemřel a je zde i pochován.

Od roku 1927 se 22. únor, den společných narozenin Roberta a Olave Baden Powellových, slaví jako Thinking day, u nás jako Den Sesterství. (Šantora, 2012)

4 Historie českého skautingu

4.1 Antonín Benjamin Svojsík (1876 – 1938)

Narodil se jako druhý ze čtyř sourozenců. Velmi brzy mu zemřel otec, vychovávala ho pouze matka. Studoval na smíchovském gymnáziu, kde odmaturoval s vyznamenáním. Později se stal středoškolským učitelem tělocviku. V mládí vstoupil do Sokola a v devatenácti letech se stal náčelníkem. S kamarádem Janem Novákem cestoval po Čechách i Moravě, společně také zpívali v „Českém pěveckém kvartetu“. Právě v kapele získal přezdívku Benjamin, neboť byl nejmladším členem celého kvarteta.

Rozhodujícím mezníkem ve Svojsíkově životě se stala roku 1911 cesta do Anglie, kde se setkal s Robertem Baden Powellem. Skauting ho zaujal a již rok poté uspořádal svůj první tábor nedaleko hradu Lipnice. Od této chvíle se věnuje skautingu až do konce svého života. Nejprve vystupoval jako jednatel „Svazu českých spolků a přátel pro tělesnou výchovu mládeže“ pod který skauting patřil. Později se stal vrchním vůdcem nového a samostatného spolku Junák – český skaut. Po vzniku Československa byl zvolen náčelníkem a tuto nejvyšší funkci zastával až do své smrti, celých 26 let. Zároveň konal funkci prezidenta „Svazu slovenských skautů a skautek“ a byl členem světového skautského výboru. Antonín Benjamin Svojsík se také aktivně věnoval výchově, svoje poznatky i myšlenky publikoval v časopisech a příručkách. Velmi intenzivně pracoval na knize Základy Junáctví a získával pro ni řadu přispěvatelů. Dnes je tato kniha biblí českých skautů. Samostatně napsal další knihy jako Český skaut, Den v táboře Junáků a další. Od R. B. Powella získal britské vyznamenání Řád stříbrného vlka. 17. září 1938 podlehl streptokokové nákaze. Je pohřben na Vyšehradském hřbitově v Praze. (Šantora, 2012)

4.2 Počátky skautingu v Čechách

U zrození skautingu v českých zemích stojí tři muži, František Hofmeister, Jan Hořejší a Antonín Benjamin Svojsík. Na jaře 1911 **František Hofmeister** začal provozovat americkou kolonii skautů v Rožmitále pod Třemšínem. V tomto okamžiku se poprvé objevilo slovo „skaut“ ve spojitosti s organizační jednotkou. Ačkoliv znal Woodcraft od Setona a Scouting for Boys od Powella, tak se o skauting v pravém slova smyslu nejednalo. V období 1. světové války musel narukovat a kolonie skautů zanikla. Po válce už se ke své činnosti nevrátil. **Jan Hořejší**, středoškolský profesor, se svými studenty podnikal různé výlety. Podle německého překladu Scouting for Boys zkouší skautské prvky a o prázdninách se studenty

táboří a prvně je rozděluje do družin. V této činnosti dál pokračuje a roku 1913 zakládá skautské sdružení Psohlavci. Se skautingem ale neměli co do činění, dále fungovali samostatně. (Šantora, 2012)

Antonín Benjamin Svojsík se myšlenkou reformy mládeže a výchovou ve volné přírodě zabýval už léta, proto se roku 1911 vydal na cestu do Anglie, aby poznal skauting, přesně tak, jak ho vedl Robert Baden Powell. Z cesty se vrátil nadšen a rozhodnut šířit skauting i v českých zemích. Začal o českém skautingu přednášet a svými myšlenkami dokázal zaujmout i pedagogické odborníky, politiky a kulturní představitele národa. Jedním z mnoha byl např. Masaryk, Jirásek, Kramář. Pro český skauting dokázal najít tradiční vzor českých hraničářů, Chodů. Lidí silných a statečných, proto je dodnes ve skautské lilii chodský pes. Název „junák“ navrhl František Bílý, Svojsíkův přítel. Ze žižkovské reálky, kde jako profesor učil, sestavil pokusnou družinu a začal s ní chodit na výpravy v okolí Prahy. V létě roku 1912 uspořádal svůj první tábor v Orlovských lesích, kde si třináct zúčastněných chlapců vyzkoušelo úplnou skautskou praxi za nekomfortních podmínek. Skauting se šířil a vnikaly nové oddíly i mimo Prahu. Poprvé se skauti představili veřejnosti při divadelním představení Šarka v Národním divadle jako pořadatelé. (Nosek, 2006)

4.3 Skauting po první světové válce

První světová válka rozvoj skautingu poněkud zpomalila, vedoucí oddílů museli narukovat a oddíly se začaly rozpadat. Svojsík po domluvě s Českým červeným křížem přislíbil charitativní pomoc a péči o raněné. Zachránil tak skauty před cvičením junobraný a dalších vojenských úkonů, jak tomu požadovaly rakouské úřady po vzoru zahraničních skautů. Zároveň tímto aktem zabránil perzekuci junáku. I přes veškeré výtky odmítl skauting rozpustit. Válečné období skauting značně poznamenalo, vedoucí museli odejít na fronty a mnohdy se za ně nepodařilo najít náhradu. Táboření znesnadňovalo zásobování a hmotné potíže. Ovšem nejtěžší byly zprávy o obětech války, mezi kterými byli i skauti. I navzdory válce začal vznikat skautský časopis Junák. První číslo vyšlo 15. ledna 1915. (Historie skautingu, 1999) Po skončení první světové války *„skauti konali strážní službu ve dne v noci. Střežili společně se sokolskými hlídkami a vojáky důležité objekty. Do dějin se však nejvýrazněji zapsala kurýrní služba, při které skauti doručovali důležité zprávy, dopisy a telegramy mezi členy Národního výboru a novými státními úřady“*. (Nosek, 2006, s. 11) Pro skautskou poštu byly zhotoveny dvě známky, což byly zároveň první známky Československé republiky, ale i první skautské známky na světě.

Po roce 1918 se registruje velký nárůst popularity skautingu a s tím spojený růst členské základny. Z pouhých stovek členů se skauting rozrostl do všech koutů republiky a utvořilo se tedy 162 nových oddílů. Tomu dopomáhal i samotný Svojsík, který jezdil a pomáhal budovat nové oddíly nebo staré rozděloval tak, aby se zvětšila působnost organizace. (Šantora, 2012)

4.4 Skauting v období druhé světové války

V období protektorátu Čechy a Morava jsou skautské organizace značně omezovány. Vedení Junáka váhá, zda má povolit letní tábory, protože je nedostatek táborového vybavení. Navzdory tomu se uskutečňuje stejný počet táborů jako o rok dříve. Vedení Junáka vyzdvihuje ještě více v tomto období vlastenecké cítění a hodnoty Československa. Zavádí se nové pokrývky hlavy, místo klobouků na anglický styl se používají hnědé lodičkové klobouky. Sjednocují se i skautské šátky, mají hnědou barvu. Nikdo neslibuje věrnost protektorátu natož Velkoněmecké říši.

V protektorátním režimu byla nařízena vlna zatýkání, což se dotklo také velitele Junáka, starosty a spousty činovníků. I navzdory těmto problémům se vedení Junáka snažilo udržovat mládež pohromadě. Podnikaly se výlety na hrady a zámky a další kulturní akce. Před létem roku 1940 bylo skautům úředně zakázáno používat symboly Československé republiky. Příslušníci gestapa při rozsáhlé kontrole táborů některé z nich rozehnali, vedoucí zatkli a majetek byl zničen nebo zabaven. K. H. Frank, zástupce protektorátu, vydal dne 28. října 1940 nařízení o rozpuštění Junáka. Poté započala materiální likvidace. Týkalo se to ústředí a středisek, která byla vypleněna, peníze a cennosti zabaveny. Zpětné údaje uvádí škodu 25 mil. Kč.

Tím však perzekuce skautingu neskončila, započala druhá vlna zatýkání vrcholných představitelů i činovníků. Někteří z nich skončili v koncentračních táborech.

K obnovení skautingu v Československu dochází až 5. května 1945, a to při událostech Pražského povstání. (Šantora, 2012)

4.5 Střet skautingu s komunismem

Po druhé světové válce dochází ke skautskému rozkvětu, oddíly se plní novými skauty. Jelikož válka přinesla mnohé oběti, zápasil Junák s nedostatkem vůdců, které bylo potřeba velmi rychle proškolit. Skauti okamžitě navázali na tradice a pomáhali s obnovou měst. Změnu politických a společenských poměrů v Československu přinesl únor 1948, kdy se

moci ve státě chopila komunistická strana. Dotklo se to i situace ve skautingu, kdy byla potlačena tradiční podoba skautingu. Vůdci byli nahrazeni levicově smýšlejícími činovníky. Probíhalo několik kurzů, aby bylo možné vyškolit vůdce v duchu nových podmínek. Na svatého Jiří, svátek skautského patrona, byla v Československu založena Pionýrská organizace a zdecimovaný Junák už tvořilo jen pár oddílů. Československý svaz mládeže rozhodl 1. ledna 1951 o ukončení činnosti Junáka, neboť jeho činnost a úkoly převzala Pionýrská organizace. Skauting byl úředně zakázán a jeho činnost ukončena. Někteří vůdci však stále tajně svoje oddíly sdružovali. Skauti, kteří, znali dobře Šumavu, pomáhali s přechodem přes hranice, jiní se zapojili do ozbrojeného odporu vůči komunistickému režimu. Vůdci a činovníci Junáka byli pod drobnohledem bezpečnostních orgánů, jiní se ocitli v hledáčku StB. Ve vězení se ocitly stovky skautů, kteří byli obviněni ze snahy obnovit skauting a strojit sabotáže. Tato situace trvala sedmnáct let.

Roku 1960 byla přijata nová Ústava a Československo vyhlášeno socialistickou republikou, proběhla prezidentská amnestie a skauti byli z věznic propuštěni. Začaly vznikat organizace, které se více hlásily ke skautingu, a to byl svit naděje pro český skauting. Události Pražského jara dopomohly k usnesení III. sněmu Junáka, kde hlavním tématem byly stanovy schválené ministerstvem. Usnesení III. sněmu Junáka v listopadu 1968 bylo vnímáno jako definitivní potvrzení obnovy Junáka.

Ačkoliv byl skauting obnoven, byl poznamenán komunistickým režimem a z jeho Stanov zmizela duchovní tematika. Zakázány byly nábožensky založené oddíly nebo oddíly dospělých. Tisk čím dál častěji útočil na skautské metody. Za této situace skauting ztrácel základní myšlenku. Ve vedoucích pozicích byli aktivní komunisté, což se neslučuje s demokratickou myšlenkou skautingu. Psohlavci před vnitřní sebelikvidací Junáka varovali zprávou Syrx, která se šířila po celé zemi, komunisté ji však odsoudili. Díky těmto souvislostem se 1. února 1970 uskutečnilo plénum, tímto dnem začala třetí likvidace Junáka. Oficiální ukončení organizace oznamuje až dopis, který byl zaslán Ústřední radou Junáka na ministerstvo vnitra 15. září 1970.

Mnoho vůdců se nemohlo smířit s ukončení skautingu a pokračovali ve své činnosti pod zaštitěním jiných organizací. Ty umožňovaly velké spektrum činností, které vycházely ze skautingu. Majetek byl při likvidaci skautských středisek převeden do vzniklé Pionýrské organizace nebo byl ponechán oddílům zaregistrovaných v turistických oddílech. *„Zásadní zlom nastal v roce 1989. K veřejnému vzdoru vůči režimu v hlavním městě se připojila i*

ilegální skautská skupina. Začala vydávat samizdatový časopis Čin a připravila scénář obnovy Junáka“. (Šantora, 2012, s. 203) Po Sametové revoluci znovu vznikají skautská střediska a bývalí činovníci se opět hlásí do vedoucích pozic. Na shromáždění představitelů Junáka v pražské knihovně 2. prosince 1989 byl skauting oficiálně obnoven. (Šantora, 2012)

4.6 Skauting po roce 1989

Nové tisíciletí skautingu přineslo několik změn. Členové Junáka začali nosit nově navržené kroje a z původní pískové barvy se přešlo na barvu světle béžovou. Moderní střih je také uzpůsoben dívčím postavám, nově se rozlišují dámské a pánské krojové košile. Nedílnou součástí práce Junáka se stala prezentace skautské činnosti na veřejnosti. Pro členy Junáka se pořádají celorepublikové akce jako ObRok a Intercamp a tradiční celosvětové setkání Jamboree, pořádané jednou za čtyři roky, pokaždé v jiné zemi. Poslední 23. Jamboree (2015) se konalo v Japonsku. Sjíždějí se tam vybraní skauti a skautky z celého světa reprezentovat skautské hnutí ve své zemi. Další Jamboree se uskuteční v roce 2019 v Severní Americe.

Nově dochází ke změnám výchovného programu a přináší změny pro všechny věkové kategorie. Změny jsou za posledních léta velmi rozsáhlé, ale hodnoty a principy skautingu nadále zůstávají stejné. Rok 2007 je ve znamení oslav 100 let skautingu ve světě, skauti a skautky po celém světě si připomínají první tábor na ostrově Brownsea. V Praze se na počest skautského století uskutečnila akce „Šátková Praha“, které se zúčastnilo velké množství skautů a skautek z celé České republiky. Dnes má skauting v České republice přes 50 000 členů a tento počet se rok od roku zvyšuje. Každý týden se koná tisíce družinových schůzek a ročně se uskuteční nespočet táborů a akcí. (Šantora, 2012)

5 Skautské ideály

Skauting jako samostatné hnutí je postaven na ideálech, které vycházejí už od Roberta Baden Powella, který chtěl, aby se každý vydával ke svému cíli. Dle Stanov Junáka má skautské hnutí za úkol přispět ke zlepšení světa a podstatou skautingu je všestranný rozvoj mladých lidí.

Tři základní principy skautingu

Tyto základní principy napomáhají naplnit úkoly a poslání skautingu. Jsou základními prvky skautské výchovy. Členové Junáka tyto prvky přijímají a řídí se dle nich. Tři základní principy skautingu jsou:

Odpovědnost vůči Bohu

Myšleno jako odpovědnost vůči vyšším hodnotám, nemusí to být nutnost přihlášení se ke konkrétnímu náboženství. Nejvyšší hodnotou skautingu je Pravda a Láska. Pravda je chápána jako poctivost, pravdivost, ale také schopnost přijímat zpětnou vazbu i v nepříznivých situacích. Lásku lze chápat jako kladný vztah k lidem, přírodě a také ochotu pomoci potřebným. Díky tomuto bodu je jedinec schopen si vytvářet vlastní žebříček hodnot, ve smyslu idejí, ne materiálních hodnot.

Odpovědnost vůči ostatním

Naplnovat tento princip lze dvěma způsoby, aktivním a pasivním. Tolerovat druhé, respektovat odlišné názory a postoje, dodržovat zákony a využívat občanská práva spadá do pasivního způsobu odpovědnosti vůči druhým. Od skautů, kteří chtějí učinit lepší svět, se očekává aktivní způsob, do kterého lze zahrnout skautský program, kterým jsou děti v oddíle vedeny. Nejvyšší formou naplnění toho principu je hrdinský čin, ke kterému by skauti měli být připraveni. Hrdinským činem je myšlena např. záchrana cizího života, obrana demokracie nebo vlasti.

Odpovědnost vůči sobě

Znamená odpovědnost za rozvoj sebe sama, získávat nové zkušenosti a dovednosti, rozvíjet se po stránce znalostní, fyzické i duchovní. Tento princip umožňuje rozvíjet i slabé stránky jedince. (Čekatelská zkouška, 2016)

Skautský zákon a slib

Základní principy skautingu jsou abstraktní, hůře pochopitelné zejména pro děti. Mezi prostředek skautské výchovy patří také skautský slib a zákon, který umožňuje snazší pochopení základních principů. (Čekatelská zkouška, 2016)

Skautský zákon

1. *„Skaut je pravdomluvný.*
2. *Skaut je věrný a oddaný.*
3. *Skaut je prospěšný a pomáhá jiným.*
4. *Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta.*
5. *Skaut je zdvořilý.*
6. *Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvarů lidských.*
7. *Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců.*
8. *Skaut je veselý myslí.*
9. *Skaut je hospodárný.*
10. *Skaut je čistý v myšlenkách, slovech i skutečích.*“ (Břicháček, Novák, 2001, s. 22)

Dívky a ženy používají znění zákona v ženském rodě.

Skautský zákon představuje konkrétní návody, jak se má správný skaut chovat, nezakazuje ani nepřikazuje, co se dělat smí či nesmí.

Skautský slib

„Slibuji na svoji čest, jak dovedu nejlépe:

sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době,

plnit povinnosti vlastní a zachovávat skautské zákony,

duší i tělem být připraven pomáhat vlasti a bližním.

K tomu mi pomáhej Bůh.“ Dobrovolný dodatek, kterým lze slib doplnit. (Břicháček, Novák, 2001, s. 23)

Opět mají dívky a ženy znění v ženském rodě.

Skautský slib má tři body, které vycházejí ze skautských principů. Při složení slibu skaut prohlašuje, že s těmito principy souhlasí a hodlá v jejich duchu i nadále jednat.

Pro každého skauta je složení skautského slibu slavnostním ceremoniálem, probíhá až po splnění nováčkovské zkoušky ve skautské stezce. Většinou se slibuje na netradičních místech, aby se tento den uložil každému do paměti, záleží na tradicích střediska. Nováček je tázán vůdcem střediska, zda je připraven složit skautský slib a ztotožnit se s principy skautingu. Slib probíhá u slavnostního ohně, kde mohou být členové Junáka, kteří mají sami složený slib. Jedinec je vyzván, aby přistoupil před oheň a odříkal první bod slibu, druhý bod slibu odříkává nad státní vlajkou a třetí nad Základy Junáctví. Po celou dobu jsou všichni zúčastnění v kroji. Nováček, který slibuje, přikládá pravou ruku se skautským pozdravem nad každý ze tří symbolů.

Skautské heslo

„Bud' připraven!“ (Břicháček, Novák, 2001, s. 23)

Tento apel je skautským heslem na celém světě už od 19. století, kdy Robert Baden Powell založil skauting. Vybízí každého skauta, aby byl co nejlépe připraven řešit každodenní situace, rychle se zorientoval a uměl si poradit.

Denní příkaz

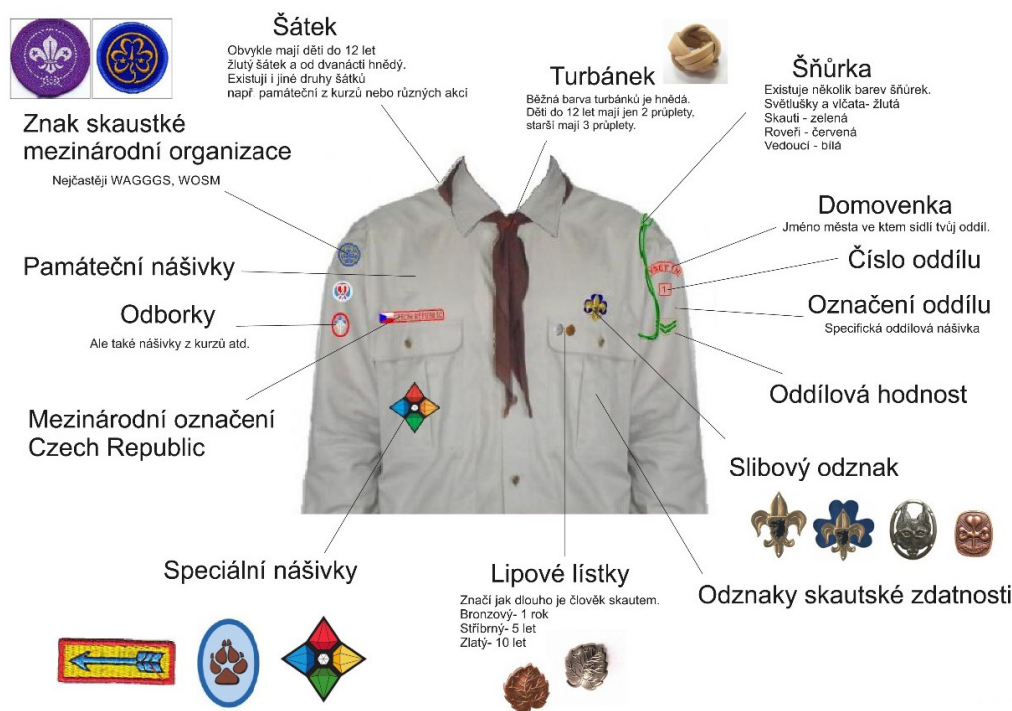
„Vykonat denně alespoň jeden dobrý skutek.“ (Břicháček, Novák, 2001, s. 26)

Denní příkaz naformuloval už R. B. Powell, který tím chtěl zdůraznit smysl skautingu při utváření lepšího světa.

6 Skautská symbolika

Skautský kroj

Obrázek 1 - Skautský kroj

Zdroj: svetylka.webnode.cz

Dle Stanov Junáka má každý člen právo nosit skautský kroj, proto je jedním nejdůležitějších skautských symbolů. V každé zemi se barva a styl kroje liší a s ním i barva šátku. V České republice má kroj pískovou barvu a jeho součástí je trojcípý šátek s turbánkem a šňůrkou. Barva šátku a šňůrky se liší dle věku.

Skautská organizace má svůj krojový řád, kde je vymezeno přesné místo pro nášivky a odznaky. Ke kroji se nosí tmavé jednobarevné kalhoty, kraťasy nebo sukně a plná obuv. Chlapci nosí ke kroji šátek nad límcem a děvčata pod límcem. Jelikož je kroj reprezentativním oděvem skautské organizace, měl by se jedinec v kroji chovat slušně.

Kroj světlušek a vlčat

Světlušky a vlčata jsou děti od 6 do 10 let. Ke kroji nosí žlutý šátek a žlutou šňůrku. Světlušky mají slibový odznak ve tvaru jetelového trojlístku a vlčata ve tvaru hlavy vlčka.

Kroj skautů a skautek

Skautky a skauti jsou děti od 11 do 14 let. Ke kroji nosí hnědý šátek a zelenou šňůrku. Slibový odznak mají ve tvaru skautské lilie, skautky ho mají podložený modrým trojlístkem.

Kroj roverů a rangers

Roveri a rangers jsou chlapci a dívky nad 15 let. Ke kroji nosí hnědý šátek a červenou šňůrku. Kroj jim může zdobit čekatelský odznak, nebo různé nášivky jejich dovedností.

Kroj dospělých

Liší se pouze barvou šňůrky, která má bílou barvu. Po vstupu k oldskautům se mění barva šátku na světle modrou a šňůrka je tmavě modrá.

Skautské logo

Obrázek 2 - Skautské logo

Čeští skauti mají uprostřed lilie umístěnou hlavu chodského psa, neboť za doby A. B. Svojsíka byli Chodové skautským vzorem. Autorem psi hlavy je Mikoláš Aleš. Tento znak byl oficiálně zaveden roku 1919. (Čáka, 1990) Nové logo, viz obr. 2, se používá od června 2016 a je vytvořen i nový vizuální styl.

Zdroj: teepek.cz

Znak světlušek

Obrázek 3 - Znak světlušek

Znakem a zároveň i slibovým odznakem světlušek je jetelový trojlístek, což je symbol počátku dne. Tři lístky trojlístku jsou třemi body skautského slibu. Kompasová střílka uprostřed je ukazatel správného směru a dvě pěticípé hvězdy představují deset bodů skautského zákona. Stužka s nápisem „pamatuj“, znázorňuje heslo světlušek. (Čáka, 1990)

Zdroj: skauti-kostelec.webnode.cz

Znak vlčat

Obrázek 4 - Znak vlčat

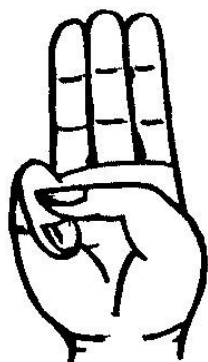
Stejně jako u světlušek, je hlava vlčka znakem i slibovým odznakem vlčat. Ideovým vzorem vlčat je Kniha džunglí od spisovatele Rudyarda Kiplinga. (Čáka, 1990)

Zdroj: vrchlabí.skauting.cz

Skautský pozdrav

Obrázek 5 - Skautský pozdrav

Skautský pozdrav je stejný na celém světě. Používá se především jako způsob úcty např. při vztyčování vlajky, ale i jako pozdrav mezi sebou. Zdraví se pravou rukou a tři vztyčené

prsty připomínají tři body skautského slibu, palec překrývající malíček značí, že silnější chrání slabší. Kruh, který vznikne spojením palce a malíčku symbolizuje přátelství skautů a skautek na celém světě. Specifické je i skautské podání ruky, podává se levá ruka, protože je blíž k srdci, což značí přátelství mezi skauty. Je upevněno propletením malíčků obou rukou. Slovním pozdravem českých skautů je „Nazdar!“ (Břicháček, Novák, 2001)

Zdroj: vrchlabí.skauting.cz

Skautská hymna

„Junáci vzhůru volá den,

luh květem kývá orosen.

Sluníčko blankytem pílí,

před námi pouť vede k cíli.

[: Junáci vzhůru, volá, den, junáci vzhůru, volá den! :]

Junáci, vzhůru volá, volá den!

Bud' připraven, bud' připraven!

V obraně dobra krásy

dožiješ vlasti své spásy,

[: bud' připraven, bud' připraven! :] “ (Černá, 1996. s. 11)

Autorem je František Procházka a hudbu složil Karel Kovařovic. Hymna má pět slok, ale nejčastěji se zpívá jen první a pátá sloka. Pro skauty je stejně důležitá jako hymna státní. Stejným způsobem se u ní i chová. (Černá, 1996)

7 Skautské vzdělávání

Rádcovský kurz

Nejedná se přímo o odbornou kvalifikaci, ale spíše o podporu rádce pro vedení družiny. Kurz je určen pro rádce skautské družiny, tedy od 11 do 15 let. Jedinec zde získá motivaci pro další práci s družinou, může zde načerpat nové náměty a činnosti. Velmi pozitivní je setkání s lidmi, kteří jsou taktéž rádci družin. Setkání s sebou přináší přátelství, ale také další setkávání např. na okresních či krajských akcích. Zpravidla jsou kurzy pořádány střediskem, okresem, nebo krajem a formovány do několika víkendů v průběhu roku. Existují i kurzy, které jsou realizovány formou týdenního letního tábora. Po ukončení kurzu rádce získá dekret o úspěšném zakončení kurzu.

Čekatelská zkouška

Čekatelská zkouška je základním stupněm činovníckého vzdělávání v Junáku. Zkouška by měla prověřit, zda je jedinec schopen samostatně pracovat a přispět k rozvoji dětí ve skautingu. Zkouška probíhá na čekatelském kurzu, kterému předchází několika víkendové školení nebo týdenní letní tábor. Podmínkou pro splnění zkoušky je 42 kompetencí rozdělených do osmi oblastí a jedna podmínka, což je realizace vícedenní akce pod dohledem vůdce³. Oblasti čekatelské zkoušky:

- 1) Idea a historie skautingu
- 2) Pedagogika, psychologie a komunikace
- 3) Metodika a příprava programu
- 4) Osobnostní předpoklady
- 5) Zdravověda a bezpečnost
- 6) Základy práva
- 7) Základy hospodaření
- 8) Organizace.

Podmínky pro plnění zkoušky jsou:

- a) věk minimálně 15 let,
- b) souhlas vedoucího střediska, ve kterém je uchazeč registrován,

³ Rozumí se osoba se splněnou vůdcovskou zkouškou

- c) zdravotní způsobilost pro práci s dětmi,
- d) čestné prohlášení o bezúhonnosti,
- e) znalost skautské stezky přiměřené věku uchazeče.

Po úspěšném zakončení zkoušky čekatel získá dekret, právo nosit čekatelský odznak a podílet se na vedení oddílů. Složení této zkoušky jedince opravňuje k získávání další skautské kvalifikace. (Čekatelská zkouška, 2016)

Vůdcovská zkouška

Vůdcovská zkouška je dalším stupněm skautského vzdělávání, převážně je určena pro vedoucí oddílů a jejich zástupce. Obsah zkoušky tvoří soubor kompetencí ze 14 oblastí. Jedinec může u každé kompetence sám posoudit, jak ji zvládá a dál na sobě pracovat. Kompetence jsou rozlišeny na nezbytné, klíčové a rozvojové, toto rozdělení poskytuje lepší orientaci. Cílem zkoušky je zjistit, zda jedinec zvládá výchovu dětí a mládeže dle skautských zásad a zda je schopen samostatně pracovat. Oblasti k vůdcovské zkoušce:

- 1) Myšlenkové základy skautingu, historie
- 2) Psychologie
- 3) Pedagogika
- 4) Metodika
- 5) Vedení oddílu
- 6) Organizace a právo
- 7) Hospodaření
- 8) Zdravověda
- 9) Příroda a ekologie
- 10) Táboření, příprava a vedení tábora
- 11) Kultura a estetika
- 12) Tělovýchova a sport
- 13) Písemná práce
- 14) Mluvený projev.

Vůdcovská zkouška probíhá na vůdcovském kurzu, kterému může přecházet týdenní letní tábor nebo víkendové školení. Krajiní varianta pro složení vůdcovské zkoušky může být individuální příprava a poté pouze účast na zkouškách. Tato varianta je spíše pro pracující a starší skauty. Po úspěšném zakončení zkoušky jedinec získá vůdcovský dekret, který ho

opravňuje k vedení oddílu, samostatnému vedení tábora a právo nosit vůdcovský odznak. Tímto dekretem získá oprávnění pracovat s dětmi a mládeží ve volném čase, jelikož je vůdcovská zkouška akreditována MŠMT.

Podmínky pro absolvování vůdcovské zkoušky:

- a) věk minimálně 18 let
- b) souhlas vedoucího střediska, kde je jedinec členem
- c) zdravotní způsobilost pro práci s dětmi
- d) úspěšně absolvování čekatelské zkoušky
- e) praxe jednoho roku ve vedení oddílu po složení čekatelské zkoušky
- f) dosažení kvalifikace zdravotníka zotavovacích akcí. (Bečák, 2001)

8 PRAKTICKÁ ČÁST

8.1 Cíl výzkumu

Cílem mé bakalářské práce, která je zaměřená na skauting jako volnočasovou aktivitu pro děti a mládež, je zjistit vliv skautingu na cílovou skupinu dětí a mládež. Pro tento výzkum jsem zvolila kvantitativní metodu, a to dotazníkové šetření. Zajímá mě, z jakého důvodu chodí děti a mládež do skauta a zda v jejich očích neupadá důležitost hlavní myšlenky skautingu.

8.2 Respondenti

Pro svůj výzkum jsem si zvolila děti a mládež ve věku 7 – 18 let, kteří jsou členy Junáka. Výzkumu se zúčastnilo celkem 120 respondentů, 74 dívek a 46 chlapců. Dotazníky jsem pomocí sociálních sítí rozeslala po celé České republice, nebo osobně s respondenty vyplnila na skautské schůzce či akci.

8.3 Metodika

Na základě studia literatury k dané problematice byly získány interpretací důležité informace, které byly komparovány a blíže analyzovány. Při vyhodnocování dotazníkového šetření byly odpovědi analyzovány, vytvořen grafický záznam výsledků, jejich komentář, zhodnocení a syntéza poznatků. Průzkum probíhal po celé České republice mezi skauty a skautkami do 18 let (včetně) formou anonymního dotazníku. Dotazník byl rozdělen na dvě části, první část byla pouze orientační a zaznamenávala věk a pohlaví respondentů. Druhá část obsahovala 11 uzavřených otázek s možností vlastní odpovědi, z čehož 2 otázky měly otevřené podotázky v případě kladné odpovědi.

8.4 Hypotézy

Při vytváření dotazníku byly stanoveny 4 hypotézy, které jsou v praktické části buď potvrzeny, nebo vyvráceny.

Hypotéza č. 1

Myšlenka skautingu je ve skautu nejdůležitější pro většinu respondentů starších 15let.

Hypotéza č. 2

Respondenti, kteří absolvovali čekatelský a vůdcovský kurz, nemají jiný volnočasový kroužek kromě skauta.

Hypotéza č. 3

Pro respondenty ve skautském oddíle do 14 let je nejdůležitější zábava a kamarádi.

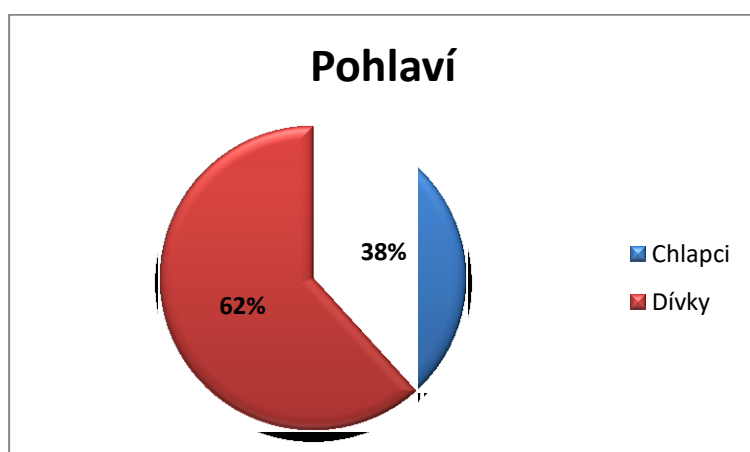
Hypotéza č. 4

Dívky budou mít lepší průměrnou známku při hodnocení sebe jako skautky oproti chlapcům.

8.5 Výsledky výzkumu

Členění respondentů dle pohlaví

Graf 1 - Pohlaví respondentů

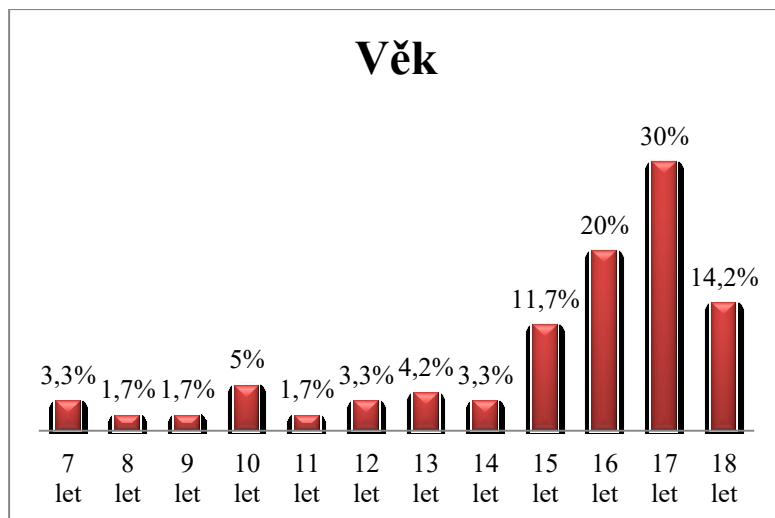

Zdroj: vlastní zpracování

Cílová skupina respondentů nebyla generově dělena, výzkumu se zúčastnilo 62% dívek a 38% chlapců. Toto rozdělení neodpovídá poměru pohlaví v organizaci. Tento jev byl způsoben aktivní povahou dívek, neboť jsou aktivnější na sociálních sítích, kde byl dotazník umístěn. Myslím si, že dívky ve volném čase tráví více času na sociálních sítích, a proto jsou ochotnější vyplnit různé dotazníky.

Členění respondentů dle věku

Graf 2 - Věk respondentů

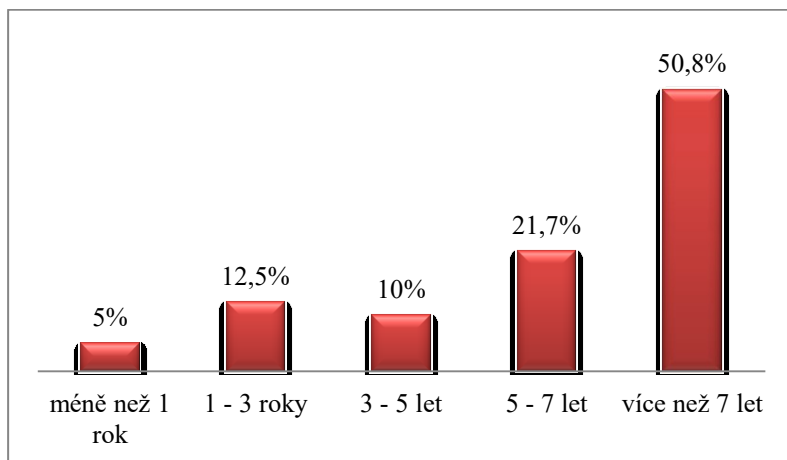

Zdroj: vlastní zpracování

V rámci dotazníkového šetření bylo zaznamenáno 12 věkových kategorií, 7letých respondentů 3,3%, 8letých respondentů 1,7%, 9letých respondentů 1,7%, 10letých respondentů 5%, 11letých respondentů 1,7%, 12letých respondentů 3,3%, 13letých respondentů 4,2%, 14letých respondentů 3,3%, 15letých respondentů 11,7%, 16letých respondentů 20%, 17letých respondentů 30%, a 18letých respondentů 14,2%. Ve skautingu tyto věkové kategorie spadají do tří skupin. Děti od 7 do 10 let spadají mezi vlčata a světlušky (11,7%) děti od 11 do 14 let spadají mezi skauty a skautky (12,5%) a poslední skupinou jsou mladiství ve věku od 15 do 18 let (75,8%), kteří spadají mezi rovery a rengers. Věkové rozdělení respondentů je adekvátní k tématu a cíli práce. Obsáhla jsem všechny potřebné věkové kategorie dětí a mládeže.

1. Jak dlouho chodíš do skauta?

Graf 3 - Jak dlouho jsou respondenti členy Junáka

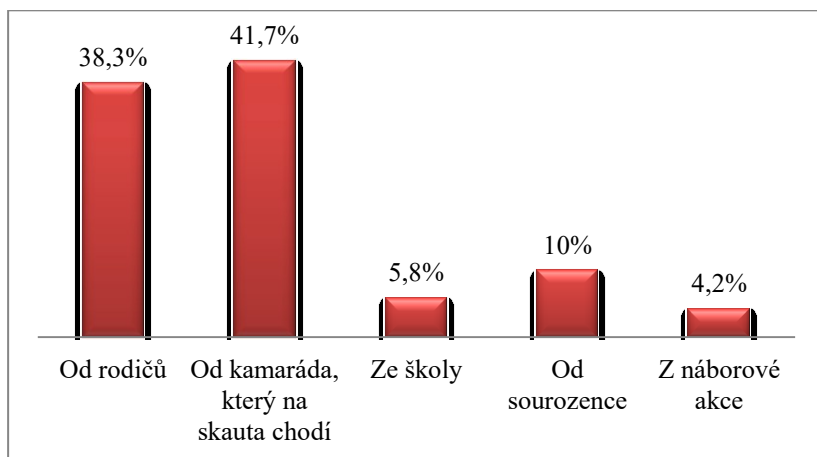

Zdroj: vlastní zpracování

První otázka dotazníku zjišťuje, jak dlouho jsou respondenti členy Junáka. Méně než rok chodí do skauta 5% respondentů, 1-3 roky chodí do skauta 12,5 % respondentů, což odpovídá věku dotazovaných. 3 -5 let chodí do skauta 10% respondentů, 21,7% respondentů chodí do skauta 5-7 let. Nejvíce respondentů 50,8% chodí do skauta více, než 7 let, jedná se především o mladistvé ve věku 15-18, kteří dotazník vyplňovali nejčastěji. Výjimkou jsou dva respondenti, kteří jsou ve skautu více než 7 let přesto, že jim je pouze 10 let a 12 let. V poznámkách byla tato odpověď vysvětlena, tak že rodiče jsou aktivními vedoucími, tudíž děti brali s sebou i v mladším věku než je potřebný věk pro vstup do skautského střediska.

2. Jak ses o skautu dozvěděl/a?

Graf 4 - Jak se respondenti dozvěděli o skautu

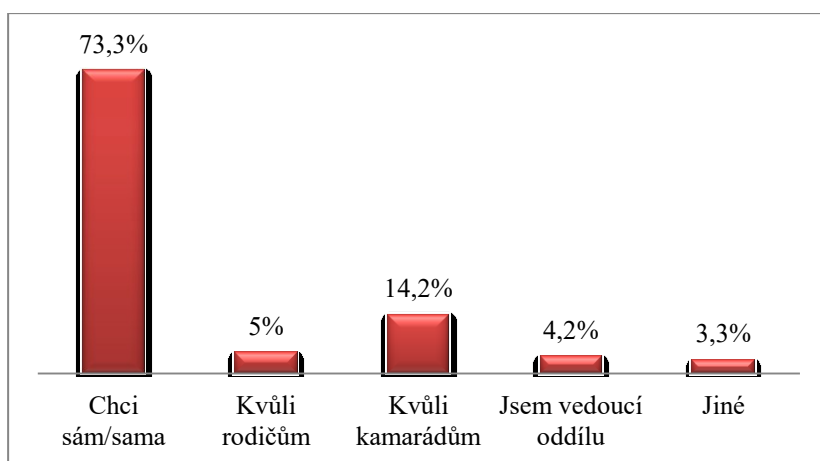

Zdroj: vlastní zpracování

Nejvíce respondentů 41,7% se o skautu dozvědělo díky kamarádovi, který sám do skauta chodí, nejvíce členů se tedy získává na doporučení z vlastní zkušenosti. Od rodičů se o skautu dozvědělo 38,3% respondentů. Překvapilo mě, že nikdo se o skautu nedozvěděl z medií, tedy z internetu nebo televize. Myslím si, že velké procento rodičů se o skautingu dozvědělo právě pomocí medií. Domnívám se, že zajímavé fotografie nebo videa umístěná na sociální síti mají velký úspěch při vybírání volnočasových kroužků. Od sourozenců se o skautu dozvědělo 10% respondentů a ze školy 5,8% respondentů. Překvapilo mě, že nejméně respondentů 4,2% se o skautu dozvědělo z náborové akce, které jsou přímo cílené na nábor nových členů.

3. Z jakého důvodu chodíš do skauta?

Graf 5 - Z jakého důvodu chodí respondenti do skauta

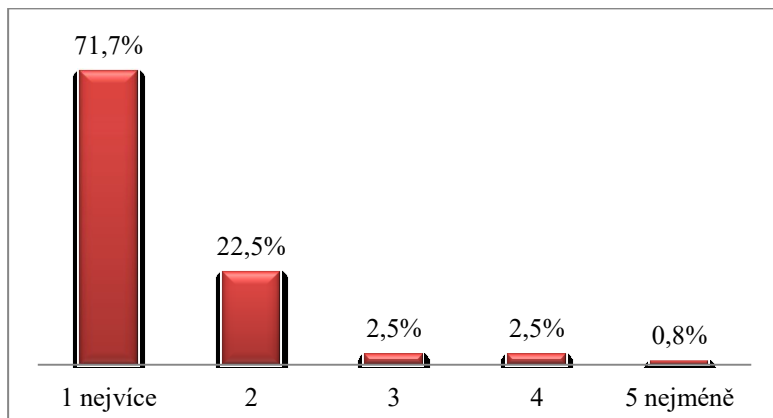

Zdroj: vlastní zpracování

U této otázky jsem předpokládala, že nejvíce členů chodí do skauta dobrovolně, protože sami chtějí 73,3%. Kvůli kamarádům chodí do skauta 14,2%. Kvůli rodičům chodí do skauta 5% respondentů, převážně se jedná o mladší členy ve věku 8-10 let. Myslím si, že otázku dostatečně nepochopili, protože hned v další otázce zobrazili, že ve skautu se jim líbí ze všeho nejvíce. Odpověď jiné zvolilo 7,5% respondentů, z čehož 4,2% respondentů vede vlastní oddíl, a to je důvodem, proč stále do skauta chodí. Zbylí 3,3% volili odpovědi různorodé: „rád pomáhám jiným“ nebo „chodit do skauta má smysl“.

4. Jak se ti líbí ve skautu, ohodnot' známkou jako ve škole (1 nejlepší a 5 nejhorší)

Graf 6 - Jak se respondentům líbí ve skautu

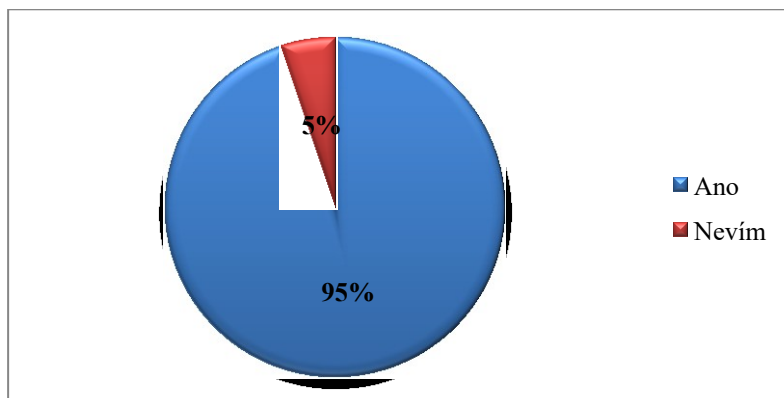

Zdroj: vlastní zpracování

Zde měli respondenti tabulku, kde byla čísla od 1 do 5, která znázorňovala klasifikační stupnici. Respondenti měli známkou vybrat, jak se jim ve skautu líbí. Průměrná známka byla 1,4, což je velmi pozitivní zjištění. Téměř tři čtvrtiny respondentů 71,7% zvolily známku 1, tedy nejlepší možnou, 22,5% respondentů zvolilo známku 2. Známkou 3 a 4 zvolilo velmi malé procento respondentů, a to 2,5% pro každou z uvedených známek. Známkou 5 zvolil pouze jeden respondent 0,8%, ale myslím si, že si špatně přečetl otázku, neboť z dalších jeho odpovědí bylo viditelné, že ho skaut baví a chodí tam rád. Odpovědi z této otázky ukazují, že skaut je pro všechny respondenty zajímavý volnočasový kroužek a většině se ve skautu líbí.

5. Myslíš, že ses ve skautu něco nového naučil/a, pokud ano tak co?

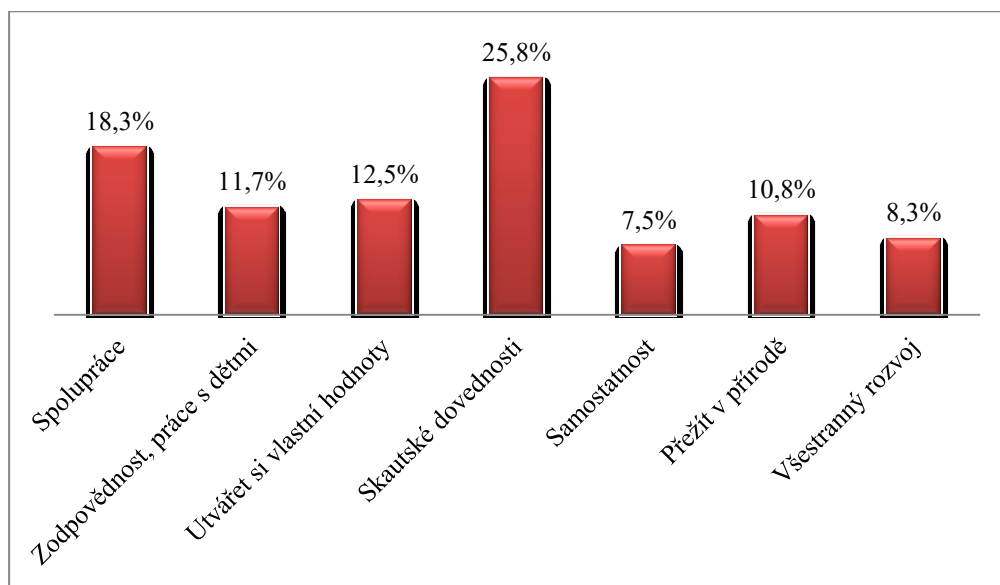
Graf 7 - Zda se respondenti ve skautu něco naučili

Zdroj: vlastní zpracování

Velká většina respondentů (95%) si myslí, že se ve skautu něco nového naučila, zbylých 5% respondentů neví, zda se něco nového naučili. Opět se jedná spíše o mladší respondenty, kteří si zřejmě pod touto otázkou nedokázali vybavit odpověď. Nikdo z dotazovaných si nemyslí, že se ve skautu nic nového nenaučil. V této odpovědi se potvrdilo poslání organizace, která se snaží o rozvoj osobnosti a chce naučit jedince být připravenosti.

Graf 8 - Dovednosti, které se respondenti ve skautu naučili

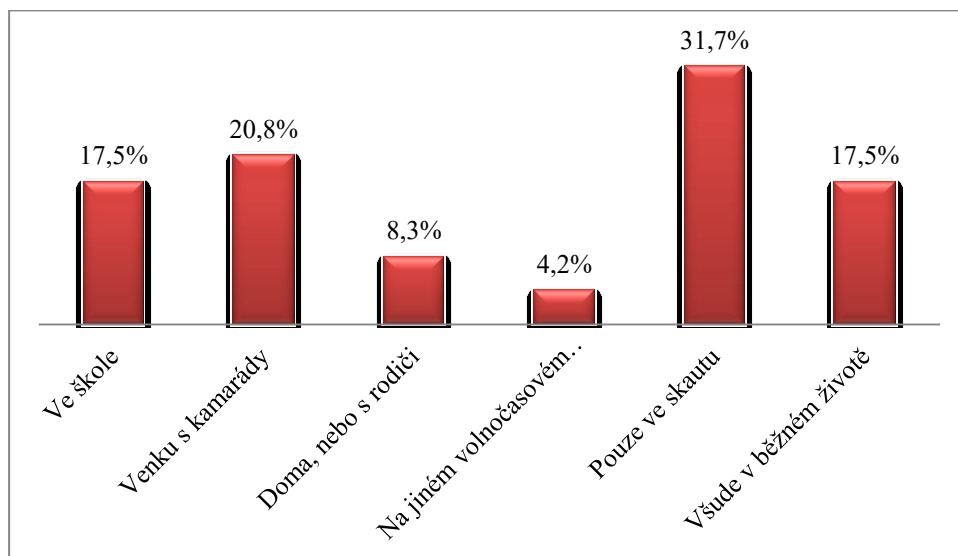

Zdroj: vlastní zpracování

V této otevřené otázce se sešly spousty různorodých odpovědí, které jsem rozdělila do sedmi kategorií podle podstaty dané dovednosti. Nejvíce respondentů (25,8%) se naučilo skautské dovednosti, kam spadá také zdravověda, rozdělání ohně a hry. Spolupráci, komunikaci a zároveň i schopnosti vycházet s různými typy lidí se naučilo 18,3% respondentů. Utvářet si vlastní hodnoty, jiný pohled na svět se naučilo 12,5% respondentů. Zodpovědnost, k níž patří také práce s dětmi a schopnost s nimi pracovat, se naučilo 11,7% respondentů. Přežit v přírodě se ve skautu naučilo 10,8% respondentů. Samostatnosti se naučilo 7,5% respondentů a u 8,3% respondentů se ukázalo, že skaut jim napomohl se všestranně rozvíjet. Je pochopitelné, že ve skautu se respondenti naučí skautské dovednosti, ale jak je z této otázky vidět, ve skautu se jedinec naučí také dovednosti, které mu mohou být velkou výhodou v běžném životě.

6. Kde nejčastěji uplatňuješ naučené vědomosti ze skauta?

Graf 9 - Kde nejčastěji respondenti uplatňují naučené dovednosti

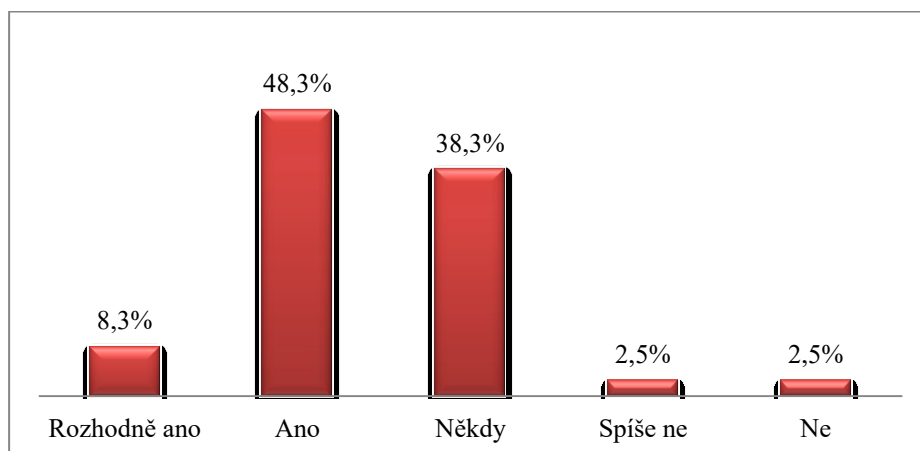

Zdroj: vlastní zpracování

V předchozí otázce jsem se dozvěděla, jaké dovednosti (vědomosti) se respondenti ve skautu naučili. Zajímalo mě tedy, kde tyto dovednosti uplatňují. Nejvíce respondentů (31,7%) využívá naučené vědomosti pouze ve skautu, což je pochopitelné, neboť aktivity provozované během skautských akcí tyto vědomosti vyžadují. Venku s kamarády využívá naučené vědomosti 20,8% respondentů. Při určitém úhlu pohledu mohou tyto dvě opovědi spolu úzce souviset. Lze totiž předpokládat, že jedinec má ve skautu spousty kamarádů, se kterými tráví čas i mimo skautské akce. Lze tedy říci, že polovina (52,5%) respondentů má spojeny skautské vědomosti jak se skautingem samotným, tak i v sociálním kolektivu stejně smýšlejících jedinců. Ve škole využívá naučené vědomosti ze skauta 17,5% respondentů. Stejný počet (17,5%) respondentů zvolilo odpověď „jiné“, kde bylo téměř u všech odpovědí napsáno, že naučené vědomosti ze skauta využívají všude v běžném životě. Respondenti nedokázali zvolit pouze jednu odpověď. Doma nebo s rodiči využívá tyto vědomosti 8,3% respondentů. Pouze 4,2% respondentů využívá naučené vědomosti ze skauta na jiném volnočasovém kroužku, převážně se jednalo o dobrovolné hasiče a sportovní kroužky.

7. Dodržuješ skautský (světluškovský, vlčácký) zákon i mimo skautský oddíl?

Graf 10 - Dodržování skautského zákona

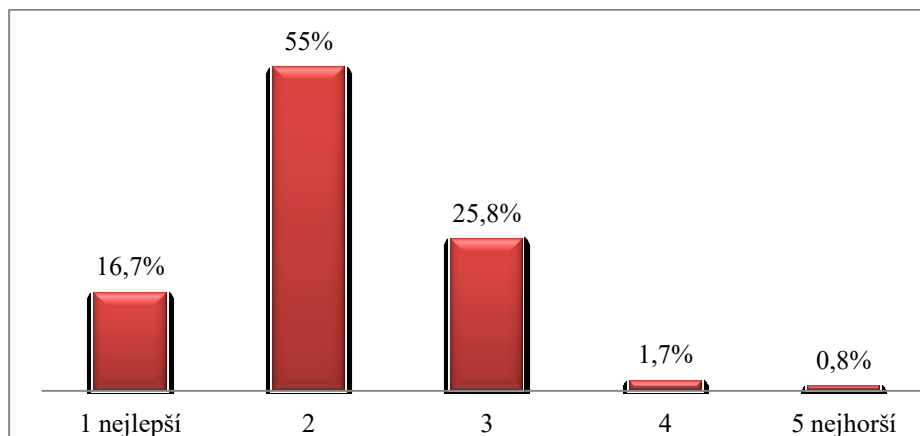

Zdroj: vlastní zpracování

Z výsledků tohoto grafu vyplývá, že téměř polovina respondentů (48,3%) dodržuje skautský zákon i mimo oddíl. Je to velmi pozitivní zjištění, neboť tito respondenti se chovají velmi dobře a snaží se o dobré působení ve společnosti. Extrémní dodržování skautského zákona, tedy odpověď rozhodně ano, zvolilo 8,3% respondentů. Extremismus není nikdy dobrá volba, neboť s sebou nese neracionální rozhodnutí. Někdy dodržuje skautský zákon 38,3% respondentů. Tuto odpověď jsem očekávala od většiny respondentů. Jsme mile překvapena, že body ze skautského zákona se dodržují častěji než někdy. Zbýlých 5% respondentů volilo odpověď spíše ne (2,5%) a ne (2,5%).

8) Myslíš si, že jsi dobrý/á skaut/ka, ohodnot' se známkou jako ve škole (1 nejlepší a 5 nejhorší)

Graf 11 - Sebehodnocení respondentů

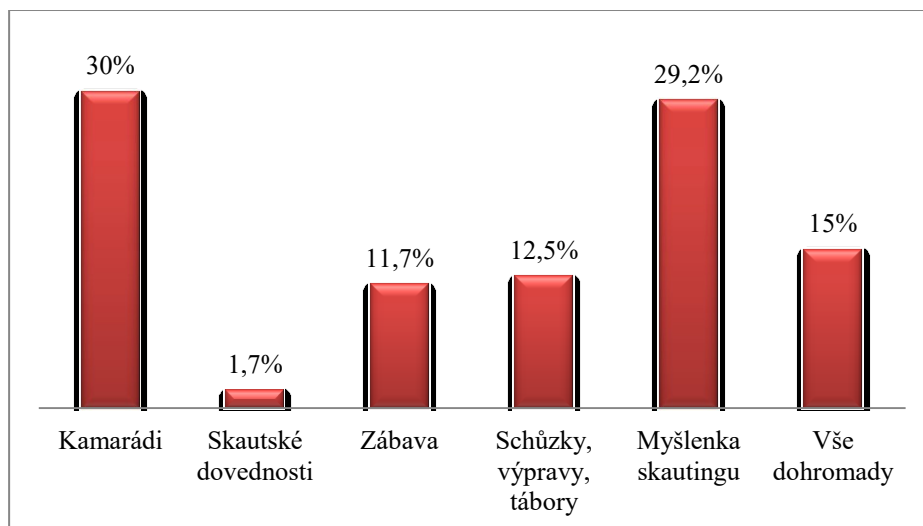

Zdroj: vlastní zpracování

Protože dobrý skaut se pozná dle dodržování skautského zákona, příkazu a hesla, navazuje tedy tato otázka na otázku předchozí. Respondenti se měli ohodnotit klasifikační známkou, zda si myslí, že jsou dobrými skauty. Předpokládala jsem, že graf u otázky č. 7 a graf této otázky, budou podobné. Můj předpoklad se téměř potvrdil. Za nejlepšího skauta se považuje 16,7% dotazovaných, což je o polovinu více než v otázce předchozí. Přesto je to třetí nejčastější odpověď. Nejvíce respondentů se ohodnotilo známkou 2 (55%), což odpovídá i předchozímu grafu. Známkou 3 se ohodnotilo 25,8% respondentů. Sice to je o 10% méně než v předchozí otázce, ale z hlediska pořadí se jedná u obou otázek o druhou nejčastější odpověď. Známkou 4 (1,7%) a 5 (0,8%) zvolilo nejméně respondentů v obou otázkách.

9. Co je pro tebe ve skautu nejdůležitější?

Graf 12 – Co je pro respondenty ve skautu nejdůležitější

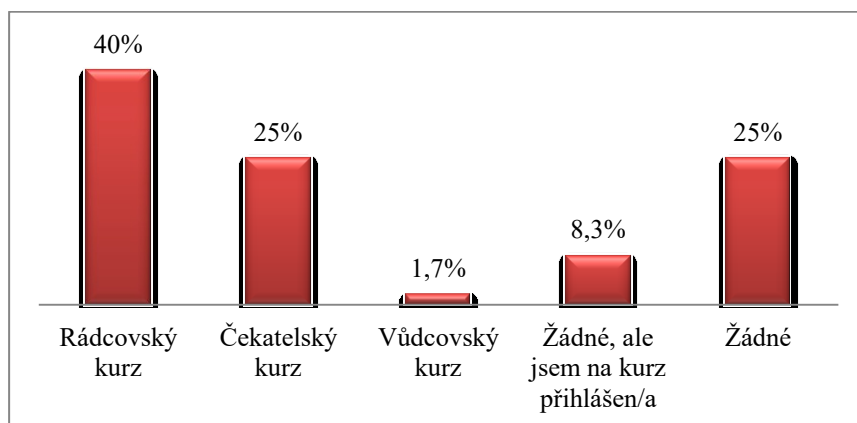
Zdroj: vlastní zpracování

Ve skautu jsou kamarádi nejdůležitější pro 30% respondentů. Vzhledem k tomu, že spolu tráví spousty volného času, je tato odpověď zcela pochopitelná. Věřím tomu, že pokud by jedinec nezapadl do skupiny dětí a ty nepatřily mezi jeho kamarády, určitě by to ovlivnilo jeho docházku. Myšlenka skautingu je pro respondenty téměř stejně důležitá jako kamarádi, tuto odpověď zvolilo 29,2% respondentů. Schůzky, výpravy, tábory jsou třetí nejčastější odpovědí pro 12,5% respondentů. Jelikož se nejedná o charakteristickou činnost pouze Junáka, a protože schůzky, tábory, výpravy podnikají i jiné organizace, zřejmě proto se jedná o odpověď s nižším počtem respondentů. Zábava je důležitá pro 11,7% respondentů. Překvapilo mě, že skautské dovednosti jsou nejdůležitější jen pro 1,7% respondentů. Ačkoliv se jedná o typické znaky skautingu, nepřikládají tomu respondenti takovou důležitost jako

myšlenke skautingu. Tuto odpověď si vykládám tak, že pro respondenty není důležité, jaké dovednosti se skautu naučí, ale smysl a myšlenka této organizace. Odpověď jiné zvolilo 15% respondentů, kteří se jednomyslně shodli, že pro ně je ve skautu nejdůležitější vše dohromady.

10. Uved' své nejvyšší vzdělání.

Graf 13 - Skautské vzdělání respondentů

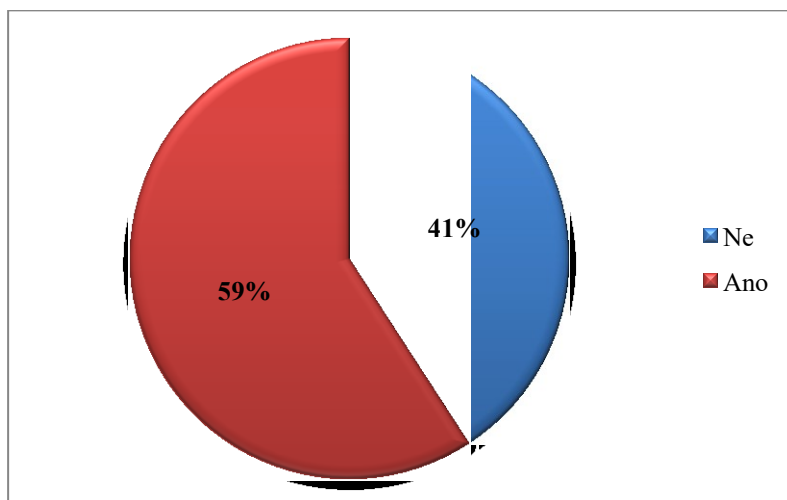

Zdroj: vlastní zpracování

Překvapuje mě příjemné zjištění, že 75% respondentů má buď nějaké skautské vzdělání, nebo je na kurz přihlášeno. Rádcovský kurz má splněno 40% respondentů, jedná se o první skautské vzdělání. Tento kurz je určen, až pro straší skauty ve věku 13 – 15 let. Z hlediska věku tuto podmínku, (starší než 13 let), splňuje 83% respondentů. Čekatelský kurz absolvovalo 25% respondentů. Vůdcovský kurz absolvovalo jen 1,7 % respondentů. Je to ovlivněno věkovým omezením kurzu. Jedná se o jedince starší 18 let, a respondenti pro tento výzkum byli pouze do 18 let. Bez vzdělání, ale přihlášeno na kurz, předpokládám, že rádcovský, nebo čekatelský je 8,3% respondentů. Žádný splněný kurz nemá 25% respondentů. To odpovídá i věku respondentů, kdy 17% respondentů je mladších než 13 let, nemohou tedy žádný kurz plnit. Výsledky, které lze z této otázky vidět, jsou velmi pozitivní. Téměř tři čtvrtiny respondentů mají zájem o dobrovolné vzdělání ve volnočasovém kroužku, což jim umožňuje důkladnější zapojení do organizace jednotlivého skautského střediska.

11. Máš i jiný volnočasový kroužek, kromě skauta, pokud ano, jaký?

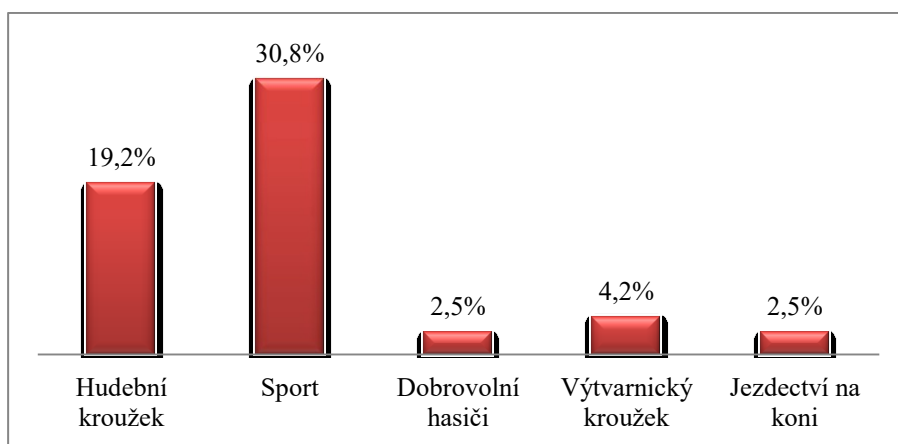
Graf 14 - Zda mají respondenti volnočasový kroužek

Zdroj: vlastní zpracování

Poslední otázkou bylo zjistit, zda respondenti mají kromě skauta i jiný volnočasový kroužek. Žádný kroužek nemá 41% respondentů, naopak jiný volnočasový kroužek 59% respondentů.

Graf 15 - Volnočasové kroužky respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Sportovní kroužek navštěvuje 30,8% respondentů. Mezi nejčastější sporty patřilo plavání, atletika, házená a volejbal, ale objevovaly se i netradiční sporty jako frisbee, rugby, horolezectví. Hudební kroužek navštěvuje 19,2% respondentů, sem zahrnuji zpěv, tanec i hru na hudební nástroj. Překvapila mě různorodost hudebních nástrojů, na které se učí hrát mladí lidé např. housle, trubka, saxofon. Podotýkám, že tyto hudební nástroje zvolilo více než jeden

respondent. Výtvarnický kroužek zvolilo 4,2% respondentů. Mezi dobrovolné hasiče patří 2,5% respondentů. Kombinace těchto dvou volnočasových kroužků bude zřejmě časově velmi náročná. Jezdectví na koni se ve volném čase věnuje 2,5% respondentů.

8.6 Vyhodnocení hypotéz

Hypotéza č. 1 - Myšlenka skautingu je ve skautu nejdůležitější pro většinu respondentů starších 15 let.

Myšlenka skautingu je ve skautu nejdůležitější pro 43% respondentů starší 15 let. Ani při vysokém počtu respondentů starších 15 let **nebyla** stanovená hypotéza **potvrzena**.

Hypotéza č. 2 - Respondenti, kteří absolvovali čekatelský a vůdcovský kurz, nemají jiný volnočasový kroužek kromě skauta.

Tuto hypotézu jsem stanovila na základě vlastní zkušenosti. Předpokládala jsem, že respondenti po absolvování zmíněných kurzů budou věnovat veškerý svůj volný čas přípravě programu a vedení vlastního oddílu. Tato hypotéza **nebyla potvrzena**, 53% respondentů má i jiný volnočasový kroužek.

Hypotéza č. 3 - Pro respondenty ve skautském oddíle do 14 let je nejdůležitější zábava a kamarádi.

Pro 67% respondentů je ve skautském oddíle nejdůležitější zábava a kamarádi. Je to zcela pochopitelné, neboť děti v tomto věku touží zažít něco zajímavého a zábavného. Kamarádi jsou pro ně velmi důležití. Stanovená hypotéza **byla potvrzena**.

Hypotéza č. 4 Dívky budou mít lepší průměrnou známku při hodnocení sebe jako skautky oproti chlapcům.

Průměrná známka pro dívky je 2,14 a pro chlapce 2,19. V mladistvém věku bývají dívky pečlivější a důslednější oproti chlapcům. Budou si tedy dávat více záležet na dodržování skautského zákona, hesla a příkazu. Ačkoliv velmi těsně, ale stanovená hypotéza **byla potvrzena**.

Závěr

V závěru své bakalářské práce bych chtěla shrnout důležité informace a ráda bych uvedla zajímavé výsledky výzkumu.

Vznik skautingu je v Čechách přisuzován Antonínu Bejnaminu Svojsíkovi, ovšem nesmí se zde zapomenout na myšlenkové působení ostatních, kteří přispěli svou zkušeností nebo snahou zkusit nový směr výchovy mládeže. Jedná se o Jana Hořejšího a Františka Hofmeistra, kteří jako první začali pracovat s mládeží jako se skautskou družinou. Antonín Bejnamin Svojsík se vydal do Anglie, aby poznal skauting v praxi, dle zakladatele Roberta Badena Powella. Do Čech se vrátil s jasnou vizí a svými dobrými řečnickými schopnostmi dokázal zaujmout řadu významných osobností, kteří skautingu otevřeli cestu. Jistá zásluha patří Františkovi Bílému, který navrhl název Junák a Mikoláši Alšovi za autorství skautského znaku. I přes dlouholeté působení neztratil skauting svou původní myšlenku. Ačkoliv byl několikrát zakázán, udržel svoji atraktivitu na trhu volnočasových aktivit. Díky představitelům a dalším dobrovolníkům ve vedoucích pozicích je skauting nadále myšlenkové hnutí, které má své hodnoty a ideály. Díky nim se snaží zanechat svět lepší skrze děti a mládež a tím jim aktivně napomáhá vstoupit do společenského dění. Činnost a celoroční výchovný systém zábavnou formou učí praktickým dovednostem, i zájmu o fungování přírody a šetrnému způsobu soužití s ní. Jelikož je skauting seskupení lidí různého názoru, umožňuje netradiční a různorodé aktivity, které lze díky dobrovolníkům realizovat. Ovšem nabízí také možnost přátelství, víru v sebe sama a probouzí v dětech zdravé sebevědomí.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaký vliv má skauting na děti a mládež a zda jim trávení volného času ve skautu přináší i nějaké dovednosti či vědomosti. Z výzkumu vyplývá, že respondenti jsou členy skautského hnutí dobrovolně se zájmem něco nového se naučit. Téměř většina uvedla, že se ve skautu něco nového naučila. Předpokládala jsem, že většina respondentů bude do skauta chodit kvůli jeho hlavní myšlence, ale nejdůležitější jsou pro ně kamarádi. Má první hypotézy byla tedy vyvrácena. Velmi mě z výzkumu překvapil fakt, že náborové akce nejsou vhodnou metodou pro získání nových členů, neboť 41,7% respondentů se o skautu dozvěděla od svého kamaráda, který už členem skautského hnutí byl. Jen 4,2% respondentů se ke skautu dostalo díky náborové akci. Nabírat nové členy pomocí náborové akce nemá až takový účinek, jako připravit program, který zaujme dítě a to samo doporučí skautský oddíl svým kamarádům. Dále jsem předpokládala, že respondenti po absolvování čekatelského, nebo vůdcovského kurzu se budou naplno věnovat svému oddílu a nebudou mít

jiný volnočasový kroužek. Má druhá hypotéza byla vyvrácena, neboť 53% respondentů s vůdcovským nebo čekatelským kurzem navštěvuje i jiné volnočasové kroužky. Správně jsem předpokládala, že pro mladší děti bude ve skautu nejdůležitější zábava a kamarádi, třetí hypotéza byla potvrzena a 67% respondentů splnilo moje očekávání. Ačkoliv celý výzkum nebyl generově dělen, chtěla jsem poslední hypotézou zjistit, jak respondenti vnímají sami sebe jako skauta a hodnotili se klasifikační stupnicí. Předpokládala jsem, že dívky budou mít výslednou známku lepší než chlapci. Čtvrtá hypotéza byla potvrzena. Dívky se ohodnotily lépe, než chlapci - průměrnou známkou 2,14.

Skautským hnutím se v ČR zabývá mnoho odborných prací, je častým tématem bakalářských i diplomových prací. Tato práce ukazuje, že skauting je vhodným volnočasovým kroužkem pro děti a mládež, který může pokračovat i v dospělém věku. V budoucnu by bylo zajímavé zjistit, jaká je motivace dospělých členů Junáka pro setrvání v organizaci a podílení se na vedení oddílů či středisek. Práci považuji za přínosnou zejména pro vedoucí skautských oddílů a volnočasové pedagogy.

Prameny:

BEČÁK, Zdeněk. *Vůdcovská zkouška: přehled témat*. 2., opr. a dopl. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2001. Vůdcovská zkouška. ISBN 80-86109-70-4

BŘICHÁČEK, Václav, NOVÁK, Radek B., ed. *Skautskou stezkou: [základní příručka pro skauty a skautky]*. 2. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek, Tiskové a distribuční centrum, 2001. ISBN 80-86109-60-7.

ČÁKA, Jan. *Junácká symbolika*. 2. vyd. Praha: Merkur, 1990. ISBN 8070328762.

Čekatelská zkouška. Praha: Junák - český skaut, Tiskové a distribuční centrum, 2016. ISBN 9788075011008.

ČERNÁ, Marie. *ABC nejen pro skautky*. Praha: Idea servis, 1996. ISBN 8085970066.

Historie skautingu: cestou k pramenům. 2. upr. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 1999. Vůdcovská zkouška. ISBN 8086109275.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.

LOM, Miloň. a Jaroslav. ŠEBEK. *Historie českého skautingu slovem a obrazem*. Mladá Boleslav: Šebek-Pospíšil, 1990. ISBN 8085209020.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Počátky našeho duševního života*. Praha: Panorama, 1986. Pyramida (Panorama).

NOSEK-WINDY, Václav. *Cestou k pramenům: historie skautingu v obrazech*. 2., dopl. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2006. ISBN 8086825140.

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.

Stanovy spolku Junák, z. s. - český skaut. V Praze: Junák - český skaut, z. s., 2014.

SVOJSÍK, Antonín Benjamin. *Základy junáctví: Návod pro výchovu čes.mládeže na základě systému sira R.Baden-Powella "Scouting" a za laskavého přispění četných odborníků.* 3.nezm.vyd.podle 1.vyd.v r.1912. Praha: Merkur, 1991. ISBN 807032001x.

ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu.* Praha: Junák - TDC, 2012. ISBN 978808682572

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří.* Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

Elektronické zdroje

Asociace Tom: Co je Asociace Tom. *A-tom* [online]. ©2002 - 2017 [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <http://www.a-tom.cz/asociace-tom/co-je-asociace-tom>

Info o ČTU: Co je ČTU. *Tabornici* [online]. 2009 - 2017 [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <http://www.tabornici.cz/info-o-ctu/co-je-ctu/>

O nás. *Brontosaurus* [online]. ©1974 - 2016 [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <http://www.brontosaurus.cz/o-nas>

O nás: Cíle. *Brontosaurus* [online]. ©1974 - 2016 [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <http://www.brontosaurus.cz/o-nas/cile>

O nás: Výroční zprávy. *Brontosaurus* [online]. 2016 [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://drive.google.com/file/d/0ByP79Z65QCWGVFJWZzFGME9hOGc/view>

O pionýru: Kdo jsme. *Pionyr* [online]. ©2012 [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <http://www.pionyr.cz/o-pionyru>

Skauting: O skautingu. *Skaut* [online]. ©2017 [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.skaut.cz/skauting/o-skauting>

Výroční zprávy: Výroční zpráva - Pionýr 2015. *Pionyr* [online]. 2016 [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: http://www.pionyr.cz/vyr_zpravy/vyrocní_zprava_pionyr_2015.pdf

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Skautský kroj	27
Obrázek 2 - Skautské logo	28
Obrázek 3 - Znak světlušek.....	28
Obrázek 4 - Znak vlčat	29
Obrázek 5 - Skautský pozdrav	29

Seznam grafů

Graf 1 - Pohlaví respondentů	35
Graf 2 - Věk respondentů	36
Graf 3 - Jak dlouho jsou respondenti členy Junáka	37
Graf 4 - Jak se respondenti dozvěděli o skautu	37
Graf 5 - Z jakého důvodu chodí respondenti do skauta	38
Graf 6 - Jak se respondentům líbí ve skautu	39
Graf 7 - Zda se respondenti ve skautu něco naučili	39
Graf 8 - Dovednosti, které se respondenti ve skautu naučili	40
Graf 9 - Kde nejčastěji respondenti uplatňují naučené dovednosti	41
Graf 10 - Dodržování skautského zákona	42
Graf 11 - Sebehodnocení respondentů	42
Graf 12 - Co je pro respondenty ve skautu nejdůležitější	43
Graf 13 - Skautské vzdělání respondentů	44
Graf 14 - Zda mají respondenti volnočasový kroužek	45
Graf 15 - Volnočasové kroužky respondentů	45

Přílohy

Příloha č. 1 - Dotazník

Dotazníkové šetření

k bakalářské práci: „Skauting jako volnočasová aktivita pro děti a mládež“

Tento dotazník je anonymní a slouží pro potřeby mé bakalářské práce. Prosím o vyplnění dotazníku, správnou odpověď zakroužkuj, nebo jinak zvýrazni. Děkuji

Věk:

Pohlaví: dívka/chlapec

1) Jak dlouho chodíš do skauta?

- a) méně než 1 rok
- b) 1-3 roky
- c) 3-5 let
- d) 5-7 let
- e) více než 7 let

2) Jak ses o skautu dozvěděl/a?

- a) od rodičů
- b) od kamaráda, který na skauta chodí
- c) ze školy
- d) z medií (televize, internet)
- e) jiné:.....

3) Z jakého důvodu chodíš do skauta?

- a) chci sám/a
- b) kvůli rodičům
- c) kvůli kamarádům
- d) jiné:.....

4) Jak se Ti líbí ve skautu, ohodnot' známkou jako ve škole (1 nejlepší a 5 nejhorší)

1	2	3	4	5

5) Myslíš si, že ses ve skautu něco nového naučil/a, pokud ano, tak co?

- a) ano:.....
- b) ne
- c) nevím

6) Kde nejčastěji uplatňuješ naučení vědomosti ze skauta? (Např. šifry, rozdělování ohně, uzly)

- a) ve škole
- b) venku s kamarády
- c) doma, nebo s rodiči
- d) na jiném volnočasovém kroužku
- e) pouze ve skautu
- f) nikde, nic jsem se ve skautu nenaučil/a
- g) jiné:.....

7) Dodržuješ skautský (světluškovský, vlčácký) zákon i mimo skautský oddíl? (Doma nebo ve škole)

- a) rozhodně ano
- b) ano
- c) někdy
- d) spíše ne
- e) ne

8) Myslíš si, že jsi dobrý/á skaut/ka, ohodnot' se známkou jako ve škole (1 nejlepší a 5 nejhorší)

1	2	3	4	5

9) Co je pro Tebe ve skautu nejdůležitější?

- a) kamarádi
- b) skautské dovednosti
- c) zábava
- d) schůzky, výpravy, tábory
- e) myšlenka skautingu
- f) jiné:.....

10) Uveď své nejvyšší skautské vzdělání

- a) rádčovský kurz
- b) čekatelský kurz
- c) vůdcovský kurz
- d) žádné, ale jsem na kurz přihlášen/a
- e) žádné

11) Máš i jiný volnočasový kroužek, kromě skauta, pokud ano, jaký?

- a) ano:.....
- b) ne

Summary

The bachelor thesis *Scouting as Leisure Time Activity for Children and Youth* is split into two parts, theoretical and practical. The theoretical part is about the history of scouting in the Czech Republic and in the world, introducing scouting symbols and ideals and describing scout education courses for the given age group. Also, focusing on the characteristic developmental phase of targeted group of children and youth. The thesis is about free time and its functions, marginally describing other leisure time organizations, which are common in positive cognition for nature. The practical part is about qualitative research, by means of a questionnaire, the purpose of which is to find out and describe the influence of scouting on children and youth and from which reason and why respondents chose scouting and leisure time activity. The obtained data is in the conclusion of the bachelor thesis interpreted and analysed.